

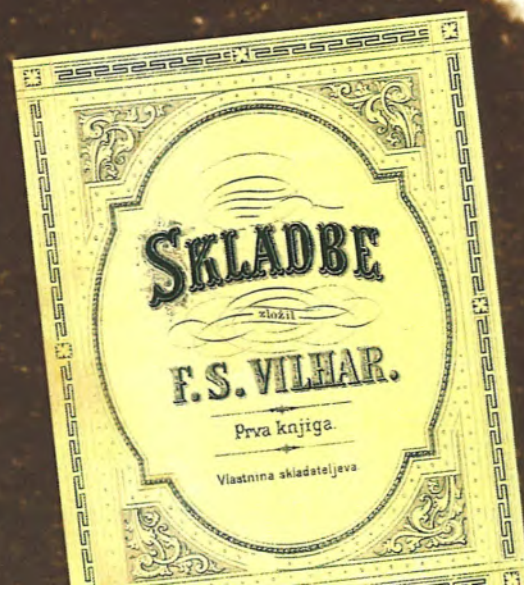
NOVI

ODMEV

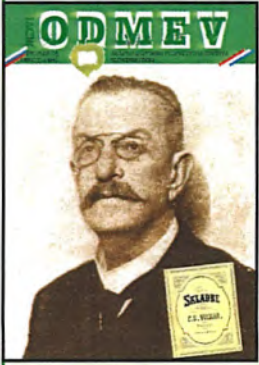
ŠTEVILKA 15
NOVEMBER 2001

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM

BESEDA UREDNIKA

Če prelistate stare številke Novega odmeva, boste opazili, da smo že pisali o **Viki Podgorski** in **F. S. Vilharju**, ki jima v tej številki vnovič namenimo pozornost.

Vilharja smo se prvič spomnili leta 1998, ob 70-letnici njegove

smrti. Zdaj o njem pišemo obširneje; tokrat lahko preberete prvi del, nadaljevanje pa v naslednji številki. Zakaj? Približujemo se 150-letnici njegovega rojstva, pravkar mineva 110 let, odkar je prišel v Zagreb, kjer je ostal do smrti. Njegova osebnost, njegovi glasbeni dosežki in pa drobci iz vznemirljivega življenja zaslužijo več pozornosti. Zanimive so postaje na njegovi življenjski poti. Kje vse je ustvarjal! Od Ljubljane, kjer je napisal prve pesmi v slovenščini, do Zagreba, kjer je napisal spomine v hrvaščini. Slovenec-Slovan-Hrvat. Glasbeni popotnik od rojstnega kraja na Primorskem, prek češkega, madžarskega in srbskega ozemlja, vse bližje, kot je sam zapisal,

svoji domovini. Ustavil se je v Zagrebu. Čigav je? Slovenski ali hrvaški? Slovenija ga je precej zanemarila. V splošnih slovenskih enciklopedijah ni njegova imena. Slovenci pa pojejo njegove zborovske skladbe. Pogosto ne da bi vedeli, kakšen glasbeni velikan je bil. In je. Zaslužil si je, da leto 2002 - ob 150-letnici njegovega rojstva - razglasimo za leto **Franja Serafina Vilharja Kalskega**. Naj bo v tem letu izvedenih več njegovih skladb. Želim si, da bi moja uredniška beseda med hrvaškimi Slovenci vzpodbudila kakšno zamisel. Mogoče koncert? Kje? Lepo bi bilo v zagrebškem glasbenem zavodu. Saj je Vilhar leta 1891 postal njegov častni član.

Silvin Jerman

SLOVENSKI SVETOVNI KONGRES V SLOVENSKEM DOMU

Predstavniki Slovenskega svetovnega kongresa (SSK), ki jih je vodil predsednik **Jože Starman**, so 9. junija obiskali Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem in Slovenski dom v Zagrebu. Člani SSK so se hoteli neposredno seznaniti s položajem Slovencev na Hrvaškem, o kulturni in prosvetni dejavnosti v slovenskih društvih na Hrvaškem, še posebej v Slovenskem domu v Zagrebu, o materialnem stanju v Zvezi in slovenskih društvih, o nerešenih vprašanjih Slovencev na Hrvaškem ... Predsednik Zveze **Darko Šonc** je SSK seznanil s trenutnim stanjem slovenstva na Hrvaškem in s perečimi vprašanji, ki bi jih morala reševati vladna in nevladna telesa Republike Slovenije. Poudaril je, da Zveza in Slovenski dom v Zagrebu doslej nista bila deležna posebne podpore SSK. V razpravi so člani SSK postavili številna vprašanja, na katera so člani upravnega odbora Slovenskega doma ustrezno odgovorili ter ponudili dodatna pojasnila. Predsednik SSK **Jože Starman** je obljubil večjo pomoč Slovenskemu domu v Zagrebu. Na koncu so si člani SSK v spremstvu **Polone Jurinić** in **Silvina Jerman** ogledali nekaj znamenitosti mesta Zagreb.

Franc Strašek

OBISK SLOVENSKIH POSLANCEV

Prvič v zgodovini samostojne države Slovenije je Komisija za Slovence v zamejstvu in po svetu Državnega zbora RS uradno obiskala Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem. Zgodilo se je 14. junija v Slovenskem domu Zagreb. Delegacijo je vodil predsednik komisije **Franc Pukšič**. V Zagrebu so jo sprejeli predstavniki Zveze ter slovenskih društev iz Zagreba, Reke in Splita. V pogovorih sta sodelovali tudi državna sekretarka za Slovence v zamejstvu in po svetu **Magdalena Tovornik** in svetovalka v Veleposlaništvu RS v Zagrebu **Irena Mramor**.

Predstavniki Zveze ter slovenskih društev na Hrvaškem so goste seznanili s široko in razvejano kulturno-prosvetno dejavnostjo, s finančnimi težavami pri izvajanju načrtovanih dejavnosti, z ustanavljanjem novih slovenskih društev na Hrvaškem in problemom njihovega financiranja. Opozorili so na številna nerešena vprašanja, med njimi na prostorske probleme, ignoriranje predloga o ustanovitvi Slovenskega središča v Zagrebu ter dejstvo, da se Slove-

nija še ni opredelila do avtohtonosti slovenske manjšine na Hrvaškem. Predstavnika Zveze - **Darko Šonc** in **Franc Strašek** - sta poudarila, da je rešitev teh perečih vprašanj pogoj za obstoj slovenstva na Hrvaškem. Predsednik Komisije **Franc Pukšič** in državna sekretarka za Slovence v zamejstvu in po svetu **Magdalena Tovornik** sta potrdila, da so tudi Slovenci na Hrvaškem nedvomno avtohtona manjšina. Vendar le na območjih vzdolž hrvaško-slovenske državne meje, zlasti v Istri, Gorskem Kotarju in Međimurju. To izhaja iz Resolucije o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah, ki jo je Državni zbor RS sprejel 27. junija leta 1996. Ostalih Slovencev na Hrvaškem in njihova društva, ki se nahajajo zunaj omenjenega prostora, po njunih besedah ni mogoče obravnavati kot slovensko avtohtono manjšino na Hrvaškem. **Tovornikova** in **Pukšič** sta obljubila pomoč pri reševanju ostalih težav Slovencev na Hrvaškem.

Franc Strašek

PROSLAVILI SMO DAN DRŽAVNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE

Tudi letos smo v Slovenskem domu proslavili dan slovenske državnosti. Slovesnost smo pripravili 20. junija. Ta dan nas je obiskala državna sekretarka Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu **Magdalena Tovornik**. Dopoldne se je pogovarjala z vodstvom Slovenskega doma, zvečer pa je imela na proslavi slavnostni govor, posvečen deseti obletnici državnosti Republike Slovenije in problematiki organiziranega delovanja Slovencev po svetu.

Proslava se je začela s slovensko in hrvaško himno, po slavnostnem govoru pa je pevski zbor Slovenskega doma, ki ga vodi **Franc Kene**, zapel dve pesmi: "Pa se sliš" v priredbi Karla Pahorja in "Rasti, rožmarin" Emila Adamiča. Dramski igralec **Ivica Kunej** je recitiral "Vprašanja" Otona Župančiča in "Hrasti" Jožeta Štefana. Za njim je nastopil tenorist **dr. Frane Grubišič** in zapel Volarićevo "Oj, rožmarin" ter arijo "Don Basilia" iz opere Seviljski brivec G. Rossinia. Sledili sta še dve recitaciji Ivica Kuneja: "Kurentova pe-

sem" Ivana Cankarja in "Domovini" Simona Gregorčiča. Potem je glavni urednik Novega odmeva **Silvin Jerman** predstavil novo številko našega glasila. Slavnostni spored se je končal z nastopom pevskega zbora, ki je zapel "Ženka mi v goste gre" (priredba Z. Prelovec), "Pohojena travca" (Fran Venturini) in "Dajte, dajte" (prir. Aldo Kumar). Kot je v Slovenskem domu navada smo nadaljevali z druženjem, petjem in veseljem ob spremljavi našega harmonikarja **Franca Ropa**.

M.H.

AVSTRIJSKI VELEPOSŁANIK V SLOVENSKEM DOMU: DISTANCA TAKO IN DRUGAČE

Prav gotovo zveni gornji naslov provokativno. Naj kar. Izbrali smo ga zaradi več vzrokov, ki naše razmišljanje usmerjajo pod skupnim imenovalcem. Od predavanja ekselence **dr. Hansa G. Knitela** do pisanja teh vrstic minevajo dobri štirje meseci. To je kar lepa distanca, da mirno, premišljeno uredimo naše vtise.

V petek, 15. junija nam je Koordinacija društev prijateljstva (g. **Andrija Karafilipović**) spet priredila v vsakem pogledu lep in bogat informativen večer. Udeležili so se ga ugledni predstavniki bosansko-hercegovske, britanske, bolgarske, indijske, madžarske in slovaške ambasade, z avstrijske strani pa poleg samega ambasadorja tudi vojaški ataše s so-progo. Obvezen kulturni hors d'oeuvre so nam po starem, preizkušenem in uspešnem običaju servirali gospod **Ivica Kunej** z recitacijami poezije Werfla in Rilkeja ter tenorist ob klavirski spremljavi samega svetnika z ministrstva kulture. Kljub temu, da je naša prijateljica gđ. **Jasminka Petter** potihem izrazila skrb, kako bo prevajalka opravila svoje delo, ker gospod veleposlanik ni imel vnaprej napisanega govora, je nadaljevanje potekalo gladko pred polno in simpatično razpoloženo dvorano.

Veleposlanik dr. Knitel je po pravu v Innsbrucku študiral tudi mednarodno politiko, mednarodno pravo in človeške pravice v Ženevi in Haagu. Poklicna kariera ga je nato vodila od univerze preko pravnega predstavljanja in odvetništva vlade na Dunaju, kabineta Bruna Kreiskega in vodenja kabinetov dveh ministrov do veleposlaništev v Strasbourgu, Alžiriji, Siriji in zdaj v Hrvaški.

Preden je dr. Knitel spregovoril o pregledu avstrijsko-hrvaških odnosov in perspektivah njihovega izboljšanja, je opozoril, da v diskusiji ne bo odgovarjal na indiskretna vprašanja. S tem opozorilom se je distanciral od običajne retorike in prakse v Slovenskem domu. Doslej so namreč veleposlaniki vsakič izrazili kar največjo pripravljeno odgovoriti na vsako vprašanje, če bo to le v njihovi moči. Kajpak smo kljub temu nemalokrat ostali dolgih nosov, da tako rečem, ampak pokazali so vsaj dobro voljo... Žal se po predavanju nismo spomnili v kar se da vljudni obliki pobarati njegovo ekselencu, katere teme gre smatrati za indiskretne, da bomo vedeli tudi za drugič. Pisu teh vrstic še danes ni povsem jasno, ali ni gospoda veleposlanika morda k tolikšni previdnosti navedlo kar ime Slovenskega doma...?

Po temeljiti obdelavi napovedanih tem, ki je izzvenela precej realno

optimistično, pa nas je veleposlanik dr. Knitel kar malce presenetil z izjavo, v ohlapnem prevodu takole: "Prav zdaj je sestanek šefov na vrhu in mogoče boste videli, da sem se popolnoma zmotil." S temi besedami se je gospod veleposlanik diplomatsko in nadvse elegantno vnovič distanciral, tokrat od lastnega optimizma. Tega mu seveda ne smemo zameriti.

Ne glede na to je večer, še posebej pa njegovo neformalno nadaljevanje v vseh prostorih Slovenskega doma dokazal, da je Srednja Evropa dejstvo, ki ga ni moč ignorirati niti sredi najaktualnejših integracijskih procesov. Kronist ne more zamolčati negotovanja gospoda Karafilipoviča, ker se (po njegovem mnenju) del vodstva Slovenskega doma distancira od srečan s tujimi diplomati, ki jih on organizira. Seveda nismo bili dolžni preverjati, ali ni bilo vodstvo nemara odsotno zaradi drugih nujnih obveznosti.

Žal je danes prisotna še ena distanca bistveno različne kvalitete: po strahotni newyorški tragediji dobivajo vsi evropski in svetovni procesi grozljivo drugačen prizvok in prioriteto. Prav mogoče je, da se bodo procesi, ki jih je z optimističnim pogledom orisal dr. Knitel, pričeli v nuji odvijati mnogo hitreje, kot smo to pričakovali junija. Možno pa je tudi, da drvimo v nove svinčene čase, ki bodo surovo zavrli vse, kar je bilo v naših namerah dobrega in plemenitega. Zato naj zaključim z mojo osebnostno, skeptično distanco do vsega, kar se dogaja v tem norem svetu in ponovim besede veleposlanika dr. Knitela, ki so me na predavanju šokirale. Danes v popolnoma drugi luči dojemamo njihov tehten pomen: "...in mogoče boste videli, da sem se popolnoma zmotil."

Črt Škodlar

SESTANEK UPRAVNEGA ODBORA

Na zadnjem sestanku pred poletnimi počitnicami (26. junija) so člani upravnega odbora razpravljali o uresničevanju načrtovane dejavnosti v prvem polletju. Ugotovili so, da so aktivnosti potekale brez večjih težav, ker je bila vsaka prireditev dobro pripravljena. V drugem delu sestanka so člani upravnega odbora pregledali 17 prošenj za sprejem v članstvo Slovenskega doma. Po kratki razpravi so sklenili, da se vsem prosilcem ugodi in se jih sprejme v članstvo Slovenskega doma. Na koncu je predsednik **Darko Šonc** upravni odbor seznanil, da je bilo z lastnikom hiše in hišnim svetom Masarykove 13 dogovorjeno, da Slovenski dom v dvorišču dobi 2 parkirni mesti, eno pa pripada Vladi RH. Predsednik Šonc ima pooblastilo Vlade RH, da jo zastopa v tej zadevi.

Franč Strašek

PREDSTAVITEV - TERME LEDAVA IN PREKMURJE

23. maja sta nam predstavnika Term Lendava in lendavskega hotela Lipa, gospod **Boris Žalik** in njegov kolega priredila lep večer. Predavanje in film o toplicah in Prekmurju sta nas seznanila z Dolinskim, tipično panonsko pokrajino na Slovenskem, čudovitim ravninskim svetom na levem bregu reke Mure. Na severu je gričevnato Goričko, na vzhodu pa Lendava in Lendavske gorice. Kvalitetna vina teh vinogradov so laški rizling, pinot, modra frankinja ... Naši gosti so v lepo izrezbarjenem hras-tovem sodčku v Slovenski dom radodarno pripeljali vino in nas počastili s kapljico iz lendavskih gor. V filmu, ki so ga predvajali, smo videli gorice - vinograde, na visoke drogove nasajene klopce, kleti s prešami na "vitel". Nekatere stare domačije so še pokrite s slamo in ometane z ilovi-co.

Prebivalce Dolinskega imenujejo "Marki". To so prijazni, gostoljubni ljudje, ki vas bodo pogostili s specialitetami kot so pleteni kruh "vrta-nek", gibanica, zlejevanka, koline iz ajdove in prosene kaše, hren s smetano, reteši... Na dimnikih in drogovih gnezdiijo štorke, ki se vedno znova vračajo v ta zasanjani svet ob Muri in so postale simbol Prekmurja. Tukaj so tudi termalne vode, ki vračajo zdravje in so poleg nafte in plina največje zemeljsko bogatstvo. Izvor lendavskih toplic je neobičajen in takšna je tudi zdravilna voda, ki ji v Sloveniji in drugod ni enake. Ko so leta 1960 iskali nafto v Petišovcih, je pritekla iz vrtin mineralna, hiper-termalna voda (62 o C), ki vsebuje veliko parafina. Voda blagodejno de-luje na kožo, zdravi brazgotine po opeklinah, zdravi revmatične bolezni in ginekološka obolenja ter poboljša splošno počutje in zdravje. V Ter-mah imajo lep olimpijski bazen, notranje bazene, savne, prostore za fi-zioterapijo.

Hotel Lipa nudi vse ugodje in je za dobro poslovanje dobil priznanje. Imajo teniška igrišča in mini golf, zvečer lahko poslušate romsko glasbo. Hotel Lipa organizira obiske kulturnih znamenitosti: stara cerkev v Tur-nišču, grad v Lendavi, cerkev v Bogojini, ki jo je obnovil arhitekt Plečnik, evangeličanska cerkev v Lendavi in Moravcih. Nedaleč v Mari-jancih je najstarejša cerkev v Prekmurju; znamenita je po svojih freskah. Zanimiv je tudi izlet v Fokovce, kjer si je pri gospodu Bojnecu mogoče ogledati izdelovanje lončenine iz gline.

Na koncu smo imeli še nagradno žrebanje z glavno nagrado "Vikend v hotelu Lipa", dobila **Ivanka Nikčević**, ki je tam z zadovoljstvom že preživela prijeten vikend. Naši prijatelji so lepo predavanje končali z be-sedami: "Pridite, ne bo vam žal!" Mi pa končajmo z besedami Miška Kranjca: "Ti pa popotnik, ki prideš v to našo pokrajino, si vzemi časa, da se ozreš tudi po tisti lepoti, ki je potrebna za dušno pašo, ki se je ohrani-la v starodavnosti fresk ... kjer boš povsod odkril kakšno drobnarijo, kos lepote, ki pojde s teboj na daljnjo pot".

Cvetka Matko

PREDAVANJE VILKA LUNCERJA

Zanimivo, zanimivo, zelo zanimivo. To so bile besede poslušalcev po predavanju **Vilka Luncerja** 13. junija v Slovenskem domu. In te besede so izgovorili posamezniki, ki se s športom niso niti pasivno ukvarjali.

Enciklopedist športnih dogajanj Vilko Luncer nam je ob 50-letnici svojega novinar-skega dela pripovedoval o nekoč znanih in slavnihih športnikih. Njihova imena še danes zvenijo, veliki športni uspehi tedanjega časa pa so še danes izjemnega pomena. Tu ne gre samo za nogometaše (čeprav so v tej panogi posebej znani). Tu gre za športne klube: najstarejši HAŠK (Hrvatski akademski klub) je nastal že leta 1903; Concordia leta 1906, Građanski pa je deloval od leta 1911 vse do 19. maja leta 1945, ko so jih vse tri ugasnili z državnim dekretom. Nemogoče je naštetiti vsa imena špor-tnih asov, ki jih je omenil predavatelj. Med njim tudi številne Slovence, ki so se dokazali v zagrebškem športu, pa tudi na državni in med-narodni ravni.

Vilko Luncer ni govoril samo o športnikih, temveč tudi o vlogi, ki so jih športna društva imela v družbenem življenju Zagreba. Na primer. Med ustanovitelji HAŠK-a je bilo veliko prostozidarjev s svobodnjaškimi filozofskimi idejami. V Concordiji, ki je bila liberalna, je bilo največ Slovencev. Članom Građanskega, ki je bil tipično meščanski, so rekli tudi "Pur-gerji".

Nas, starejše poslušalce (saj nas je bilo naj-več) je vrnil v čase, ko smo se navduševali nad rezultati tedanjih športnikov. Mene je vrnil v mladostna leta, ko sem s svojimi prijatelji v ne-deljo zvečer drvel v Masarykovo ulico pred

uredništvo dnevnega časopisa (današnja Škol-ska knjiga), ko so novinarji na pak papirju obešali rezultate nogometne lige. Nestrpno smo čakali na podatke o tem, kako uspešni so bili zagrebški klubi, mene pa sta še posebej zani-mala slovenska kluba Ilirija in Primorje. Če so zmagali "naši klubi", smo se šli posladkat z baklavo v slastičarno nasproti uredništva časopisa.

Po predavanju me je posebej navdušil kra-tek pogovor z znanim športnim novinarjem in atletskim trenerjem **Žarkom Sučićem**, ki se je spomnil ekipe HAŠK-ovih lahkoatletov - ju-niorjev do 14. let starosti. V tej ekipi sem bil tudi jaz, Žarko Sučić pa je bil naš trener. To je bilo nekaj let pred 2. svetovno vojno. Po 2. svetovni vojni se niso obnovila društva s stari-mi imeni. Kot naslednika Građanskega lahko vzamemo Dinamo, vendar na HAŠK-ovem igrišču. Zagreb je nasledil igrišče nekdanje Concordije, Mladost pa panogo atletike HAŠK-a...

Predavatelj, bolje povedano pripovedova-lec, je nekatere med nami vrnil za 60 in več let nazaj. Kako prijetno se je spomniti na lepe čase naše športne mladosti!

Silvin Jerman

TOMAŽ LORENC I JERKO NOVAK U SLOVENSKOM DOMU

Koncert violine i gitare 13. srpnja priredili su poznati slovenski umjetnici **Tomaž Lorenc** i **Jerko Novak**. U programu su bili zastupljeni slovenski kompozitori **Marijan Lipovšek** i **Miroslav Miletić**, koji su uz Paganinija, Gulianija i Vivaldija upotpunili romantično sjetno koncertno veće. No bile su također zastupljene temperamentno egzotične i ritmički melodiozne kompozicije, te raspjevane nježne melodije Paganinija. Oba umjetnika su se izvanredno predstavila svojim odabranim i profinjnim muziciranjem.

Svaki umjetnik ima svoju renomiranu osobnost ali već dulje vrijeme nastupaju zajedno. U svojoj dvadesetgodišnjoj suradnji **Tomaž Lorenz** i **Jerko Novak** nastupali su na brojnim koncertima u domovini i u svijetu. Bili su visoko ocijenjivani od stručne kritike. Duo se je predstavio na samostalnom CD-u "ZKP RTV Slovenija" (1994) s pojedinačnim skladbama i na portretnoj ploči violinista **Tomaža Lorenca**, te na CD-u u izdanju Društva slovenskih skladatelja (1997).

Tomaž Lorenc diplomirao je na Akademiji za glazbu u Ljubljani u razredu prof. **Leona Pfeifera**. Godinu dana poslije magistrirao je na viliskoj komornoj izvedbi u istom razredu. Usavršavao se u Rimu, Sieni, Trstu, Budimpešti. Kao član **Tria Lorenz** ili kao solist nastupao je u većini europskih država kao i u Africi i SAD-u. Podučava komorno sviranje na Akademiji za glazbu u Ljubljani te se posvetio pe-

dagoškom radu na Srednjoj glazbenoj i baletnoj školi. Primio je tri nagrade Prešernovog sklada, dvije nagrade Društva slovenskih skladatelja, Župančičevu nagradu i niz drugih.

Jerko Novak diplomirao je gitaru na Visokoj školi za glazbu u Gradcu u razredu prof. **Marge Bauml-Klasnic**. Primio je više nagrada na bivšim jugoslavenskim takmičenjima glazbenih škola. 1983 godine primio je nagradu Zlatna ptica, najviše slovensko priznanje za mlade glazbenike. S bogatim solističkim repertoarom koncertira u domovini i u svijetu. Podučava gitaru u Srednjoj glazbenoj i baletnoj školi u Ljubljani i stalni je mentor slovenskih proljetnih glazbenih susreta. Svestrani umjetnik bavi se i komponiranjem, posebno za mlade slušatelje. Komponira također i scensku glazbu za kazalište, film i televiziju.

Zahvaljujemo vrhunskim glazbenicima na prekrasnom glazbenom doživljaju.

Jelena Balent

POTEP PO JAPONSKI

Japansko nam je tako, kot jo je doživela in s pomočjo diapozitivov, 17. oktobra predstavila **Marinka Jerič**. Po Japonski se je potepala s svojo folklorno skupino. Dobro je spoznala deželo vzhajajočeg sonca, bogate tradicije in kulture, deželo templjev, kimona in bonsaja, ki je z visoko tehnološko razvitostjo odločno vkorakala v 21. stoletje.

Japonska je otoška dežela; ima štiri večje otoke (Hokaido, Honšu, Šikoku in Kjušu) ter več kot 3.900 manjših. Otoki so ognjeniškega porekla in vulkanska aktivnost je močna še danes. Zato so pogosti potresi. Med najbolj katastrofalnimi je bil potres leta 1923, ko je življenje izgubilo 100.000 ljudi.

Glavno mesto Tokio šteje 17 milijonov prebivalcev. Je gosto pozidan z nebotačniki do oblakov, veliko je objektov globoko pod zemljo, mesto je premeženo s cestami, mostovi, železniškimi progami. Vlaki dosega hitrost do 230 km na uro. Vse je programirano in točno. Mesto je razdeljeno na zgornje in spodnje - delavsko in bogato. V sredini je trgovski center Ginzo.

Japonci so zelo delovni ljudje z malo prostega časa. Temelj japonske družbe je patriarhalnost. Cele družine - stari in mladi - živijo skupaj v majhnih stanovanjih, z malo pohištva in še manj udobnosti. Hranijo se z ribami, rižem, zelenjavo. Delovni ljudje se hranijo predvsem v restavracijah. Japonci so znani po uživanju čaja; pripravijo ga z obredom, ki traja več ur, uporabljajo pa posebne porcelanaste

skodelice, za vsak letni čas v drugačni obliki cveta (lotos, iris, bambus). Visoko izobrazbo ima 50 % prebivalcev. Za to se pripravljajo že v otroštvu. So zelo nesrečni, če ne dosežejo tega, kar so si začrtali. Japonke so lepe, nežne. Veliko časa posvetijo svojem videzu. Zelo razvito je ribištvo; imajo kar 400 tisoč ladij. Na leto nalovijo 11 tisoč ton rib in 200 tisoč kitov.

Japonci so posebej znani po večstoletni tradiciji bonsaja. To je vzgajanje pritlikavih dreves v cvetličnih lončkih; rastlina mora biti lepo in naravno oblikovana, kar dosežejo s posebno tehniko obrezovanja. Znana je tudi ikebana, to je umetnost aranžiranja cvetlic, listja, trave in vsega, kar se najde v naravi.

Naša predavateljica je obiskala tudi Hirošimo, kamor so Američani 6. avgusta leta 1945 odrgli atomsko bombo. Ubityh je bilo 80 tisoč ljudi, še enkrat toliko pa je bilo ranjenih; dobili so hude opekline. Tri dni pozneje je atomska bomba eksplodirala tudi v Nagasaki. Žrtev je bilo manj, vendar z enako grozljivimi posledicami.

V življenju Japoncev igra pomembno vlogo religija. Razširjeni so šintoizem, budizem, konfucionizem in tudi krščanstvo. Zato je po vsej deželi veliko templjev.

Predavateljica je na Japonskem dočkala novo leto, ki se - kar je posebej poudarila - zelo razlikuje od naših novoletnih slovesnosti. Japonci se na ta dan spomnijo svoje preteklosti in umrlih. Na njihovih obrazih ni veselja. Tako smo prišli do konca tega zanimivega potovanja. Po njem smo se - po naši lepi navadi - še nekaj časa veselo družili.

Nada Gajdarov

OH, HAPPY DAY

Pesmi za srce, ušesa in oči Homških "Siren"

21. septembra smo imeli čast poslušati in gledati dekliško pevsko skupino Sirene. To je bil res srečen in nepozaben večer, saj smo si Sirene že dolgo želeli slišati.

Ko smo pred letom dni obiskali Homec in uživali v njegovi ljepoti, je nekdo dejal, da je tako lep, kot da si ga je za sebe ustvaril Gospod. Tudi tamkajšnji ljudje so dobri in lepi. Če smo mislili, da je Homec daroval le svetovno znane-

ga in tudi v Zagrebu priljubljenega opernega pevcu **Jožeta Gostiča**, smo se tokrat prepričali, da je dal tudi veliko mladih deklet z odličnimi glasovi.

Sirene je vodila **Petra Grkman**, na klavirju jih je spremljal **Tomaž Pirnat**. Program je bil ze-

lo pester. Pesem "Čuk se je oženil" me je vrnil v otroška leta. Resnično smo se počutili "Come on children, lets sing". Po grdih svetovnih dogajanjih je lepo zvenela pesem "Malo miru". Večer je bil kot stkan za sanje, s soncem in smehom pobarvan. Po koncertu

smo se družili in skupaj zapeli z našimi prijatelji iz Homca in Domžal.

Imeli smo tudi zagrebške goste, med njimi gospo **Marijo Barbieri**, veliko poznavalko glasbe. Povprašala sem jo, kako ocenjuje petje Siren. "Odlične so!" je rekla. Zvonki glasovi, zelo lepo petje ter odlična zborovodkinja. S takšnimi kritikami smo lahko vsi zadovoljni. Mi, ki smo uživali v večeru, in Sirene. Bil je dan za praznovanje! Homčevke in Homčevci iz okolice Domžal in Ljubljane, hvala Vam. Lepo je biti s prijatelji vsaj en večer. Zato, "Ne čakaj na maj", da se spet srečamo!

Katarina Furjan

KABARET "NE GREM SE VEČ"

V sredo, 3. oktobra, nas je obiskala svobodna umetnica **Nikolaja Vipotnik**. V urici smeha in sprostitve nam je predstavila kabaret "Ne grem se več". V njem je iskreno spregovorila o težavah žensk, odnosu med spoloma in ljudmi, o nasilju in tabujih. Nikolaja Vipotnik je skozi umetnost odkritosrčno spregovorila o življenju. Pri tem je uporabila satirično obliko izražanja, ki ji dopušča, da družbi pokaže njeno

resnično podobo in se sooči sama s sabo.

Nikolaja je dejala: "...Ja, pojem, ...še vedno vztrajam, čeprav za to nimam nobenih predispozicij - razen te, da pač znam peti. Kar pa za ta poklic sploh ni pomembno. Namesto v ure petja vložite denar v plastično kirurgijo. Jaz tega ne morem več, bi bilo predrago. Čeprav je zanimivo, kaj vse se da ustvariti: joške mehke, pa trde, pa take naravnost štrleče, pa rahlo navzdol - to itak, pa navzgor stoječe! Kaj bi na to rekel Isaak Newton, ko se je metal ven s tistim zakonom o težnosti? Kaj bi rekel?... Kaj bi rekel?!?! Nič ne bi rekel! Pri takih joških se poserjem na svoj zakon, to bi rekel...dec! Sicer pa "umetnost" izhaja iz

besede "umeti", ne iz "imeti" ali "hoteti". In jaz sem umetnica, ne hotetnica ali imetnica, ne?"

Nikolaja se je petja učila na ljubljanskem Zavodu za glasbeno in baletno izobraževanje, kasneje pa odšla na študij v tujino, najprej na Dunaj, potem v Gradec, Ameriko in nazadnje v Bonnu.

V tujini je spoznala mnoge svetovno znane profesorje, pevce, režiserje in kabaretiste. Dve leti je nastopala na koncertnih odrih in se v celoti posvetila samospěvu. V mariborskem gledališču je kar deset let ustvarjala glavne in karakterne operne like. Prvič je nastopila v vlogi Margarete v Gounodovem Faustu. Sodelovala je s Slovenskim filharmoničnim orkestrom in Orkestrom RTV

Slovenija. Sedaj se ukvarja s pedagoškim delom in lastnimi projekti, v njeni mladostni ljubezni - kabaretu. *M.H.*

NA PEVSKEM TABORU

Konec meseca junija (16. in 17.) smo šli na 32. Tabor slovenskih pevskih zborov v Šentvid pri Stični. Kot zamejski Slovenci smo v soboto zapeli tri pesmi: Rasti, rasti rožmarin (slovenska ljudska) v aranžmaju Emila Adamiča, Zakaj sem te spoznala (A. Navikov) in Vušnejša ja ni (koroška ljudska/Matija Tomc). Ta večer so zapeli še zbori iz Hrvaške (Split, Re-

ka), Madžarske (Gornji Senik), Avstrije (Stara vas) in Italije (Sred-

nje v Videmski pokrajini). Po druženju vseh nastopajočih v telovadnici šole, ki je bila posebej za to priložnost preurejena, smo se v poznih urah počasi vrnili v Grosu-

plje, kjer smo prespali. Nekaterim (med njimi našemu dirigentu **Francu Keneju**) je bilo druženja premalo in so z zabavo nadaljevali v enem od apartmajev.

V nedeljo smo zgodaj vstali in se po zajtrku z avtobusom odpeljali na vajo, kjer smo pevci številnih zborov glasove usklajevali ob pomoči dirigenta **Igorja Švare**. Nekatere pesmi smo večkrat ponovili, da bi dobile željeno zvokovno obliko. Po uspešni generalki smo vsi zbori v povorki odšli proti stadionu, kjer je bil skupni koncert. Na pol poti je začelo deževati, kot da se je prevrnili škaf poln vode. Z dežniki, pelerinami, kapami ali pa brez vsega smo pohiteli in zbežali pred dežjem in točo. V šolski dvorani smo si brisali čevlje, ki so bili polne vode, ter slačili mokre noga-

vice. Počasi se je vse umirilo in šli smo proti stadionu. Po pozdravnih besedah predsednika upravnega odbora Tabora **Jerneja Lampreta** in slavnostnega govornika **Miroslava Košute** ter programu, ki je sledil, je spet začelo deževati. Z odra je pobegnil pihalni orkester mestne občine Kranj, le pevci so pogumno vztrajali pod svojimi dežniki. **Janez Starina**, **Alda Sosič** in **Frane Gombač** so se predstavili s primorskimi pesniki. Veliko presenečenje pa smo doživeli, ko je Frane Gombač recitiral pesmi našega člana **Marjana Horna**. Poslušali smo in se veselili skupaj z njegovo hčerko in vnukinjo, ki sta bili tam kot pevki. Po koncu smo odšli na kosilo ter se počasi vrnili proti domu. Bil je lep.

Miroslava-Maria Bahun

V PETEK SE DOBIMO

Po poletnem premoru smo se spet zbrali na prvi septemberski petek. Najprej smo slišali, kaj se je v tem času dogajalo v Slovenskem domu, potem pa pregledali čestitke in pozdrave, ki so nam jih poslali dopustniki. **Katarina Furjan** nam je napisala: "Vse se vrti v krog v življenju, kar je bilo daleč je sedaj blizu. Slane, sončne in vroče pozdrave iz Orebiča". **Silvin** je seveda poslal iz Pule svojo čestitko Medenemu in motivu razglednice primerno napisal: "Zar tu tvoje slike fale, kad se žene tako pale?".....

Silvin, ki se zadnje čase precej ukvarja z jeziki, je na razglednico in v pismu prvotkovcem napisal: "Dragi moji prvotkovci! Ne vem, če me pogrešate? Vi meni manjkate. Posebno ker je prvi petek v novi sezoni. Pišem na hitro. Sigurno z obilo napakami. Rekel bi **Zvonko** "opet tvoja jermanistika". Jaz sem sicer dodal da imamo tudi "bahunistiko". No, tukaj v Ljubljani na seminarju za izseljenske novinarje, slišiš slovenske švedistike, englišitike, nemškistike, španjolistike, argentinstike -

skratka slovensko babilonistiko. Vsem slavlencem iskrene čestitke, posebno pa za jubilejni rojstni dan gospej mami **Šonc** in našemu **Štefu**. Podpis: Vaš petkovski mlajši kolega."

Marijan je prebral pesem o Tantalovih mukah dopustnika v teh vročih poletnih dneh, za njim pa so štirje fantje: **Ivan, Silvo, Tone** in **Marijan** zapeli tri lepe slovenske pesmi: "Kaj bi te vprašal",

"Moj deklíč" in "Polje, kdo bo tebe ljubil". To je bil njihov prvi nastop, aplavz pa jim bo pomagal k še boljšim izvedbam. Pesmi so bile uvod v slavnostne čestitke, najprej devetdestletnikoma **Vereni Šonc** in **Štefu Mihaljeviću**. Čestitko obema "Zakaj smo se zbrali" je prebral **Marijan**, slavljenca sta zaplesala valček, sledili pa so pogovori z ostalimi slavlenci iz avgusta in septembra, ter čestitke ob kozarčku šampanjca. Srečanje se je nadaljevalo in končalo z obilo glasbe. *M.H.*

Na začetku oktobrskega prvega petka je **Silvin** napovedal, da je v znaku številke 5. Pred petimi leti je namreč prvič nastopil na petkovem srečanju in da je danes njegov 50. nastop. Obletnico si je čestital kar sam, si podaril lastna darila iz desnega žepa v levi in si stisnil roke. Na to je pripomnil, da **Marjan** slavi rojstni dan in 55. obletnico poroke. Poročnega obreda pred petimi leti tokrat ni ponovil, da pa le ne bi ostali brez svatbe, smo si na video kaseti pogledali "Kraško ohcet". Kot prvi slavljenec nas je **Marijan** navdušil s smešnicami in pesmijo, na kitari pa ga je spremljal **Arkot**. Ostali slavlenci so pred mikrofonom sproščeno povedali kakšno šalo, zapeli in povedali, kako lepo jim je tu. Večer smo nadaljevali ob plesu in zabavi ter že obveznimi slaščicami in pijačo, ki so jih pripravili slavlenci in njihovi prijatelji. *Sima Hoje*

DELO DUHOVNE SEKCIJE ANTON MARTIN SLOMŠEK IN ROMANJE V KANČEVCE

Počitnice so za nami, čeprav smo jih letos preživel precej delavno. V nedeljo, 19. avgusta, smo se zbrali na pevski vaji, da bi dan kasneje zapeli na pogrebu **Pavline Jerič** na Miroševcu (umrla je 16. avgusta stara 92 let). Dolga leta bila je pevka v našem duhovnem zboru, zadnji dve leti pa nas zaradi bolezni ni več obiskovala. Obljubila sem, da bom vas obvestila o proslavi 10. obletnice rednih slovenskih maš v Zagrebu. Na binkošte, 3. junija, je bila redna maša, ki nam jo je podaril kapucin iz Krškega **Roman Motore**. Prišla je tudi gospa **Martina Koman** iz Ljubljane in prinesla pisano duhovno besedo. Na srečanju smo se spomnili rednih slovenskih maš v Zagrebu in vseh tistih, zaradi katerih so naše maše obstale v teh desetih letih. Molili smo in zapeli. Jedi, pijače in sladice kar ni zmajkalo, imeli pa smo tudi dve veliki torti. Zahvaljujemo se vsem duhovnikom (dekanu **Trpinu, Andreju, Mateju, Robertu** in drugim), ki k nam prihajajo iz Slovenije, posebej Romanu iz Krškega, ki nas največkrat obišče v Zagrebu. Hvala tudi gospodinjam, ki nam nosijo slaščice ter cvetje iz svojih vrtov. 20. maja je bila maša za **Dragico Novak - Šimanski**, mammo naše sopranistice **Anite Škala**, 3. junija pa za **Ano, Tonko** in **Ivana Grgurića**, rojake naše altistice **Nade Horš**. 10. junija smo na povabilo patra **Donata** iz Kančevcev odšli na romanje v Prekmurje. Z nami je bil tudi profesor **Glasnović**, ki je leta 1958 vodil zbor kapucinov župe v Zagrebu, kjer je študiral tudi pater Donat.

Zadnjič sta se videla leta 1966 in se ob ponovnem srečanju skoraj nista spoznala. Kančevci so malo mesto, ki pa so močno vplivali na razvoj duhovne besede in obnove za mlade in njihove starše. Na bregu stoji cerkev svetega Benedikta in Dom duhovnosti Benedikt, ki ga trenutno urejajo. V programu imajo tečaje jezikov, vezenja, likovne delavnice, duhovno šolo, seminarje, pevske in plesne vaje. Po potrebi pa organizirajo tudi varstvo otrok. Ker je bil dan Svete trojice, so maševali trije bratje: patri Donat, Miha in Andrej, spremljali pa so jih naši pevci. Naša dolgoletna pevka **Dragica Buljan** je ta dan praznovala rojstni dan, ob katerem smo ji prisrčno čestitali in zapeli. Obiskali smo tudi cerkev v Martijancih, Babičev mlin na Muri (kjer smo kupili razno moko) in gostilno Bobnjar v občini Verzej. Lastnik nas je pogostil z nagrajenim višnjevim vinom. V Ptujju smo se poslovili od gospe **Koman**. 17. junija smo imeli zadnjo mašo pred poletnimi počitnicami. Poslovili smo se od **Slavice Horjak**, nesrečno umrle pevke in voditeljice duhovne sekcije. Redne pevske vaje so se začele 7. septembra. Dva dni kasneje je pater Roman vodil mašo za pokojno **Pavline Jerič**. Na Slomškovo nedeljo, 23. septembra, nam je pater Roman spet podaril božjo besedo v kapelici Ranjenega Jezusa. Dan kasneje je naš duhovni pevski zbor, ki nosi ime po A. M. Slomšku, zapel v zagrebškem Evropskem domu tri pesmi: V nebesih sem doma, Ave Marija in Tri najljepše želje (besedilo A.M. Slomšek, glasba V. Glasnović). Zapeli smo v spomin na pisatelja **Đuku Lončarevića**, solistka **Nada Horš** in profesor Glasnović pa sta v duetu zapela psalm Što ću uzvratiti Gospodinu. Vabimo vse, ki želijo z nami zapeti, da nam se oglasi-jo. *Olga Tkalčec*

V SPOMIN

“Brez pesmi ne bi mogla živeti.” S tem naslovom je bila v prvi številki Novega odmeva predstavljena **Pavla Jerič**, članica Slovenskega doma z najdaljšim stažem v društvu. Že leta 1930 se je včlanila v Narodno knjižnico in čitalnico. 16. avgusta nas je zapustila v visoki starosti 91 let. Pesem jo je spremljala vse življenje. Še kot mlado dekle je pela v cerkvenem zboru v rojstni vasi Bučka na Dolenjskem. Zbor je takrat vodil skladatelj **Blaž Arnič**. Teh lepih časov se je spominjala do konca, saj je bila od takrat neolčljivo povezana s petjem. Ko je prišla v Zagreb iskat zaposlitve, se je takoj včlanila v Narodno knjižnico in čitalnico in v Slomškovo prosvetno društvo, tako je pela kar v dveh zborih. Tudi v dramski sekciji, ki jo je vodil **Hinko Nučič**, je sodelovala. Toda to ji v spominu ni pustilo tako globoke sledi kot petje. Koliko pesmi je znala peti še iz mladosti. Ko ni več mogla prihajati k pevskim vajam in k slovenskim mašam, si je krajšala čas s pisanjem besedil njenih najljubših pesmi in teh ni bilo malo.

Gospa Pavla ni poznala površnosti. Bila je med tistimi Slovenkami, ki so se zaradi pridnosti in vestnosti odlikovale pri delu in so jih zaradi tega spoštovali in cenili. Tudi pri sodelovanju v pevskih zborih jo je odlikovala vestnost. Redno je prihajala k pevskim vajam. Pevskih taborov v Šentvidu pri Stični se je nepretrgoma udeleževala več kot 25 let. V pevskem zboru duhovne sekcije Anton Martin Slomšek je pela, dokler so ji dopuščale moči. Če je na srečanjih po maši prevladovalo govorjenje, je gospa Pavla potožila: “Danes pa ni bilo lepo, premalo smo peli.” Ko ni mogla več prihajati med nas, se je razveselila obiskov iz Slovenskega doma, da je lahko pela v družbi. Ko je pela, je pozabila na osamljenost in na trpljenje, ki jo je spremljalo zadnja leta. Pravijo, da v nebesih zbori angelov pojejo zahvalo Bogu, viru dobrote in ljubezni. Bog je gospo Pavlo gotovo poplačal tako, da jo je pridružil tem zborom angelov.

Martina Koman

Avgusta smo se poslovili od **Stanislava Čelesnika**. Septembra nas je po težki bolezni v 80. letu starosti zapustil **Matija Premrl**. Oba sta bila naša člana od leta 1994. Oktobra smo se poslovili od **Franciske Braun-Jordan** roj. Bernardič. Bila je vzorna in priljubljena članica Slovenskega doma, ki se je vse od včlanitve v društvo leta 1977 do svoje bolezni udeleževala vseh prireditiv. Naj jim bo - kot Slovencem - lahka hrvaška zemlja, zemlja njihove druge domovine. (Ur.)

NASVIDENJE ZAGREB

Čeprav so zabave in druženja v Slovenskem domu vedno težko pričakovana, si tega dne kar nismo želeli dočakati. 13. septembra je Zagreb namreč dokončno zapustila naša dolgoletna sodelavka in velika prijateljica **Ilinka Todorovski**. Temu primerni so bili tudi poslovljni govori veleposlanika **Boštjana Kovačiča**, našega predsednika **Darka Šonca** in urednika **Silvina Jermana**, ki so nam na oči privabili solze. Kar težko je z besedami opisati vse tisto, kar je Ilinka v zadnjih osmih letih dala Zagrebu in Slovenskemu domu.

Okrog sto Ilinkinih zagrebških prijateljev, največ s področja novinarstva, je pomladilo Slovenski dom, ob prigrizkih in vinu pa se je našla tudi “Istarska supa”. Vesela glasba in dobro razpoloženje so zaznamovali naše zadnje zagrebško druženje z Ilinko, ki je v Ljubljano odpotovala z avtomobilom polnim daril in rož. **Marijan Horn** ji je za popotnico prebral svojo pesem, uredništvo Novega odmeva pa podarilo posebno vezane vse do sedaj izdane Nove odmeve.

Čeprav Ilinka že dva meseca v Ljubljani opravlja delo namestnice urednika dnevnoinformativnih oddaj na RTV Slovenija, na Slovenski dom ni pozabila. Tako bo tudi v bodoče sodelovala pri pregledu in opremljenju besedil v Novem odmevu. Mi pa ji še enkrat želimo vso srečo v Ljubljani. (tb)

ILINKA!

Ko danes odhajaš in jemlješ slovo, vedi: s Teboj nam bilo je lepo. Smo skupaj urejali Novi odmev, ga vsakdo, kjerkoli, lepo je sprejel.

Veš, kakor z odmevom konča se napev, odmeval pri nas tudi Tvoj bo odmev. Prisrčna Ti hvala, Ilinka, za vse, naj sreča Te spremlja, so naše želje.

Marijan Horn

KNJIŽNICA

Septembra je Narodna in univerzitetna knjižnica v Zagrebu organizirala brezplačni seminar o uporabi računalniškega programa Crolist. Program je namenjen kompjuterizaciji knjižnic. Seminarja se je udeležila tudi naša članica **Ana Lukin**, ki je knjige v knjižnici Slovenskega doma že začela vpisovati v računalnik. Na žalost je zbolela in bo delo nadaljevala v prihodnje. S programom Crolist bo izposoja knjig v naši knjižnici bolj pregledna in hitrejša.

ZAHVALA

V začetku nove delovne sezone bi se rada zahvalila našim donatorjem, ki so nam še pred poletnimi počitnicami podarili 50 knjig. Eden od njih je **Ivan Brajdič**, nekdanji novinar, profesor, dramaturg in prevajalec. Daroval nam je celo nekaj knjig s posvetilom (Jožeta Javornika, Antona Ingolića). Druga donatorica je članica naše duhovne sekcije Anton Martin Slomšek **Anita Škala**, ki nam je podarila Župančičeve pesmi ter dela Krefta, Bevka, Miška Kranjca, Voranca Prežihova, Prijatelja i Kopitarja. Hvala! Škoda, ker v knjižnici nimamo dovolj prostora, da bi okrog 6000 knjig lahko bolj pregledno zložili. Ob tem bi si nekateri člani knjižnice želeli na policah videti tudi kakšno knjigo iz vojne za osamosvojitve Slovenije.

Dragica Rubčić

Tečaji slovenskega jezika so ob ponedeljkih, in sicer ob 17.00 za začetnike ter ob 18.30 za napredne učence.

Začetni tečaj trenutno obiskuje 22 učencev, napredni pa le štirje.

NADZORNI ODBOR V ŠIBENIKU

Na podlagi sklepa Skupščine Zveze slovenskih društev na Hrvaškem je Nadzorni odbor Zveze 7. julija obiskal Društvo Slovencev Dr. France Prešeren v Šibeniku. Delovnega sestanka so se udeležili predsednik in članica Nadzornega odbora, **Milan Grlića** in **Lidija Lasić**, predsednik Zveze **Darko Šonc**, predsednik društva Triglav iz Splita **Boštjan Kordiš** ter predstavniki šibeniškega društva - predsednica **Mira Knežević**, **Rudolf Stojković** in **Vojka Remec**.

Sestanek se je začel s povišanimi toni, saj so gostitelji menili, da ima Zveza mačehovski odnos do njihovega društva. Po krajšem pogovoru so se nesporazumi zgladili in sestanek se je nadaljeval v prijetnem in delovnem vzdušju, ki ga nista zmotili niti peklenska vročina in sopara. Člani Nadzornega odbora so pregledali finančno in drugo dokumentacijo zadnjih dveh letih ter ugotovili, da se finančno in materialno poslovanje društva vodi transparentno in v skladu z zakonom o računovodstvu ter da je dokumentacija ažurna.

Zveza in društvo bosta morala v prihodnje tesneje sodelovati, le tako bo mogoče premagati občutek, ki ga imajo člani društva v Šibeniku, in sicer, da so deležni mačehovskega odnosa Zveze.

Darko Šonc

SVET NACIONALNIH MANJŠIN REPUBLIKE HRVAŠKE

Svet nacionalnih manjšin, ki ga vodi predsednica **Sanja Tabaković-Zoričić**, se je sešel 10. oktobra. Slovence na Hrvaškem sta zastopala **Ivica Kunej** in **Franc Strašek**. Član Sveta HRT **Ivo Goldstein** je poročal o načinu dela tega telesa. Navzoči so v razpravi kritizirali nekatere programe HTV, še posebej prenos in poročanje s "Sinjske alke", ko je do izraza prišel govor sovraštva in ko so bile izrečene tudi žaljivke na račun romske manjšine. Predstavniki Romov so Goldsteina prosili, naj v Svetu HRT opozori na nesprejemljivo spremljanje dogodkov v Sinju. Uredniki in novinarji ne bi smeli s TV ekranov širiti nacionalizma, primitivizma in govora sovraštva.

V drugem delu se je prof. **dr. Sture Ureland**, vodja odseka za splošno lingvistiko Univerze v Mannheimu ter prvi predsednik in ustanovitelj ELAM-e (Eurolinguistischer Arbeitskreis Mannheim) predstavil evrolingvistiko. Povedal je, da gre za novo disciplino, ki preučuje jezik kot središčno točko različnosti, različnost pa je temelj inventivnega razvoja. Evrolingvistika pomaga pri ohranitvi jezikovne kulture v Evropski uniji in izven nje.

Franc Strašek

DNEVI BLEDA V DUBROVNIKU

Lepo je slišati domačo besedo in pesem, srečati drage ljudi in biti ponosen na to, kar si. Člani SKD "Lipa" iz Dubrovnika smo to občutili ob prireditvi Dnevi Bleda v Dubrovniku. Prireditve je potekala od 14. do 29. septembra. Organizatorji so bili: dubrovniška obrtniška in turistična zbornica, turistični skupnosti Dubrovnika in Bleda ter občina Bled.

SKD "Lipa" je novo društvo in se tokrat ni aktivno vključilo v program, bili pa smo veseli, ker smo bili kod društvo povabljeni k sodelovanju.

V hotelu Lero Dubrovnik so se vse dni odvijali "Dnevi slovenske kuhinje". Vsem znane kremšnite so privabile tako Dubrovčane kot slovenske goste. Bilo je pestro, veselo in delavno. S svečano večerjo dobrodošlice nas je pogostil predsednik gostincev in turističnih delavcev Dubrovniško-neretvanske županije in lastnik restavracije Ragusa, **Ivo Rudenjaka**, ki je zaslužen za uspešno dolgoletno sodelovanje dveh biserov Bleda in Dubrovnika, za kar je prejel zahvalo blejskega župana.

V petek, 28. septembra nas je popoldan na Placi (Stradunu) razveselila Godba Gorje s promenadnim koncertom, zvečer pa je bil v Kneževem dvoru svečan sprejem. Počaščeni smo bili s prihodom predstavnice Slovenije gospe **Benko**, s katero smo preživeli lepe trenutke. Veseli smo bili lepih besed organizatorjev in gostov, blejskega župana **Borisa Maleja**, predstavnice turistične skupnosti Bled **Eve Strausa**, predstavnice turistične skupnosti Dubrovnik **Nives Miloš** ter predstavnika obrtniške zbornice Dubrovnik **Kalafatovića**. Ansambel Štajerskih 7 je s svojimi prelepimi slovenskimi

pesmimi izmamil marsikatero solzo. Res prekrasen večer, ki je v lepi dubrovniški noči osrečil vse, tudi goste iz Slovenije, da o Slovencih v Dubrovniku sploh ne govorimo.

V soboto je bila tekma osmerca - zmagala je ekipa Bleda, za

katero smo vsi navdušeno navijali. Sončen dan in promenadni koncert Godbe Gorje je napolnil Stradun, koncert Štajerskih 7 pa je mnoge dvignil na noge in jih zavrtel ob poskočnih polkah pred cerkvijo Sv. Vlaha.

Člana našeg društva, zakonca **Ana** in **Miško Zvrko**, lastnika restavracije Konavoka, ki nama svoja vrata odpreta kadarkoli je potrebno, ker svojih prostorov žal še nimamo, sta tudi tokrat priredila svečano večerjo ki je v prijetnem razpoloženju z gospo Benko prehitro minila. Odsli smo tudi na Slovensko noč - sklepno prireditve v hotelu Lero, kjer smo peli in plesali ob vižah Štajerskih 7. Nekateri med nami so srečali svoje profesorje s fakultete in oživljali spomine na lepa študentska leta, ki so jih preživeli v Ljubljani. Navezala so se nova prijateljstva, želja za tesnejšim sodelovanjem pa se je še poglobila. Povabljeni smo na dneve Dubrovnika na Bledu, ki bodo aprila prihodnje leto. Vsekakor se bomo odzvali, saj stara pesem pravi "... za prijatelja si je treba čas vzeti ...". Lepo so zvenele besede župana Maleja ob slovesu: "Naj Lipa dobro uspeva in na daleč diši!" Bili smo ponosni na to, kar smo. Vsem prijateljem in gostom iz Slovenije kličemo - dobrodošli in nasvidenje!

Maša Butijer

SLOVESNO V MESTNI KAVARNI

Slovensko veleposlaništvo na Hrvaškem je 21. junija v zagrebški Mestni kavarni pripravilo sprejem ob 10. obletnici samostojnosti Slovenije. Slovesnosti se je udeležilo okoli 200 povabljenih gostov iz politike, diplomacije, kulture, gospodarstva, športa ... V desetminutni videoprojekciji je bila predstavljena zgodovina Slovenije od razglasitve samostojnosti in desetdnevne vojne do današnjih dni. Osrednji del slovesnosti je bil odlomek iz predstave Rene Descartesa 'Zadnji poljub' v režiji **Matjaža Bergerja**. Goste je do nočnih ur zabaval slovenski pevec **Zoran Predin** s spremljevalno skupino Adijo pamet. Ob slovesnosti je vele-

poslaništvo uresničilo idejo o donaciji otroku, žrtvi mine. Denar, okoli 5000 mark, je bil zbran na humanitarni dražbi slike **Jožeta Kotarja** 'Modro je sanjati modro'. Donacijo, namenjeno nakupu pohištva za otroško šobo, je desetletnemu dečku iz Baranje **Dragu Šperjaku**, jeseni izročil veleposlanik **Boštjan Kovčič**.

P.Ž.

VSESLOVENSKO SREČANJE V DRŽAVNEM ZBORU REPUBLIKE SLOVENIJE

Predsednik Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Državnega zbora Republike Slovenije **Franc Pukšič** je ob 10. obletnici slovenske samostojnosti 3. julija sklical srečanje v slovenskem parlamentu. Povabilu so se odzvali **Jože Hirnok** (Madžarska), **Marjan Sturm** (Avstrija), **Rudi Pavšič** in **Sergij Pahor** (Italija), **Ciril Stopar** (Švedska), **Darko Šonc**, **Franc Strašek**, **Milan Grlica**, **Boštjan Kordiš** in **Gustav Zupan** (Hrvaška), **Jožef Švajger** (Nemčija), **Milan Grajner** (Švica), **Janez Pucelj** (predsednik Zveze slovenskih izseljenskih duhovnikov, diakonov in pastoralnih sodelavcev v Evropi), **Slavica Pavlović** in **Franc Sošnja** (BiH), **Amalija Jovanović** (Make-

donija), **Ivan Plut** (Kanada), **Bogdan Magister** (Argentina), **Bert Pribac** (Avstralija), **Betty Rotar** (ZDA). Udeležence vseslovenskega srečanja so pozdravili predsednik Državnega zbora **Borut Pahor**, minister za zunanje zadeve **Dimitrij Rupel**, predsednik Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu **Franc Pukšič**, državna sekretarka na Ministrstvu za zunanje zadeve in vodja Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu **Magdalena Tovornik** ter prvi slovenski premier **Lojze Peterle**. Srečanje je bilo zelo dobro pripravljeno. Nadvse koristen je bil delovni del srečanja, ko so udeleženci spregovorili o svojih dejavnostih in težavah, s katerimi se srečujejo.

Franc Strašek

Poudarki iz govora **Darka Šonca**, predsednika Zveze slovenskih društev na Hrvaškem

Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem smo ustanovili leta 1992. Delujemo torej že skoraj deset let. Vsa ta leta odgovorne posameznike in ustanove v Sloveniji prepričujemo, da je po razpadu nekdanje skupne države nastopil čas, da se jasno, glasno in nedvoumno odgovori na vprašanje, kdo smo Slovenci, ki smo ostali zunaj meja nove slovenske države. Takšnega odgovora še dandanes ni! (...) S svojim delom gradimo svoj "imidž" na Hrvaškem, obenem pa utiramo pot slovenskim interesom. Pa vendar - kot da to nikomur ni mar. Niti tistim, ki na ves glas govorijo o tem, da smo most med Slovenijo in Hrvaško, in ki so po uradni dolžnosti "tako zelo" zainteresirani za Slo-

vence na Hrvaškem in ki zagovarjajo še boljše kulturne, ekonomske in druge odnose med dvema državama. Takšna verbalna pomoč matične države na zadostuje. Potrebujemo resnega partnerja za pogovor in sodelovanje, ne pa samo formalno deklarativno podporo. Že ničlikokrat smo predlagali povezavo kulture - amaterske in profesionalne, gospodarstva, turizma, marketinga, založništva, pa organiziranost društev na sodobnejši in višji ravni ... že zdavnaj smo predlagali, da bi s pomočjo pristojnih iz Slovenije zasnovali nekakšno kulturno-turistično-gospodarsko središče Slovenije - Slovensko hišo - v okviru Slovenskega doma v Zagrebu. Imamo kar nekaj neuslišanih predlogov, pa tudi precej nerešenih problemov. Na primer s prostori. Slovenska društva v Zagrebu, Splitu, Šibeniku in na Reki plačujejo astronomske najemnine ali pa imajo probleme, ker so prostori v postopku denacionali-

zacije. V zadnjem času se na Hrvaškem rojevajo pobude za ustanovitev novih društev. Od Dubrovnika in Pulja, do Poreča in Osijeka. Bolj izražena slovenska samozavest je zagotovo tudi rezultat dobrega in odmevnega dela sedanjih društev. Toda novonastalim društvom moralna podpora ni dovolj. Potrebujemo zagonska sredstva za pokrivanje osnovnih stroškov. Morajo dobiti priložnost za začetek dela! Če smo že pri denarju, vas želim seznaniti, da so sredstva namenjena hrvaškim društvom vsako leto manjša, dejavnosti pa vse pestrejšje. (...) V minulem desetletju smo bili Slovenci in Hrvaškem deležni tako majhne pozornosti, da smo zdaj tem bolj zadovoljni, ko opažamo spremembe in ugodnejše ozračje v Ljubljani. Zlasti v Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu (pogovor s ministrom za zunanje zadeve, obisk Komisije Državnega zbora za odnose s Slovenci v zamejstvu itn.)

SEJA SVETA ZVEZE SLOVENSkih DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

Svet Zveze slovenskih društev na Hrvaškem se je sešel 5. oktobra v knjižnici Slovenskega doma v Zagrebu. Navzoči so bili **Darko Šonc** in **Franc Strašek** iz Zagreba, **Marijan Keber** in **Drago Rizman** z Reke, **Boštjan Kordiš** iz Splita, **Milan Grlica**, predsednik nadzornega odbora Zveze, ter **Zorko Pelikan** in **Andrej Škrlevaj** iz Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije.

V ospredju sta bili dve temi: slovenska avtohtona manjšina na Hrvaškem ter usklajevanje in financiranje programov za leto 2002. **Zorko Pelikan** in **Andrej Škrlevaj** sta predlagala, da Zveza ostane krovnna organizacija za vsa slovenska društva na Hrvaškem, vendar z eno novostjo. Slovence, organizirane v društvih Slovenski dom v Zagrebu in Bazovica na Reki, bi obravnavali kot avtohtono slovensko manjšino na Hrvaškem, ostale (v društvih Triglav Split in Dr. France Prešeren Šibenik) pa kot Slovence po svetu. Pri takšni obravnavi bi prišel do izraza tudi obseg dejavnosti posameznih društev, s tem pa tudi financiranje programov.

Svet Zveze je sklenil, da bodo programe dela v slovenskih društvih na Hrvaškem za leto 2002 usklajevali predsedniki teh društev na sedežu Zveze. Usklajene programe bo vodstvo Zveze dostavilo kot enotni program Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu Republike Slovenije.

Franc Strašek

SESTANEK PREDSEDNIKOV KROVNIH ORGANIZACIJ ZAMEJSKIH SLOVENCEV

V prekrasnem mestecu Zahomcu na avstrijskem Koroškem je državna sekretarka za Slovence v zamejstvu in po svetu **Magdalena Tovornik** 12. oktobra sklicala sestanek vseh predsednikov krovni organizacij zamejskih Slovencev. Iz Italije sta prišla predsednik Slovenske kulturne gospodarske zveze **Rudi Pavšič** in predsednik Sveta slovenskih organizacij **Sergij Pahor**, iz Avstrije predsednik Zveze slovenskih organizacij **dr. Marjan Šturm** in predstavnik Narodnega sveta koroških Slovencev, iz Madžarske predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem **Jože Hirnoek**, iz Hrvaške pa predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc**.

Po prihodu v Zahomc smo si v prekrasnem sončnem vremenu ogledali nov dom, ki so ga zgradili Slovenci iz tega kraja. V domu pod isto streho delujejo in se družijo gasilci, športniki in kulturniki. Športniki imajo sodobno opremljen trim kabinet, ker so zelo uspešni smučarji in dosegajo lepe uspehe tudi na državni ravni. Majhno, vendar zelo lepo in funkcionalno dvorano so krasili eksponati z razstave o pletenju lana, ki je v teh krajih tradicija.

Potem, ko smo popili kavo in se okrepčali s prigrizkom, se je natanko ob 11. uri začela seja, ki jo je državna sekretarka Magdalena Tovornik vodila zelo operativno in koncizno. Glavna točka

dnevnega reda je bil razpis Urada za programe, ki se bodo financirali v letu 2002. Razpis bo objavljen 15. oktobra - v medijih in na spletni strani.

Kar zadeva Slovence na Hrvaškem je bilo dogovorjeno, da morajo vsa društva, tudi nova (Dubrovnik, Pulj), svoje zahteve po sredstvih zahtevati prek krovne organizacije Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Za posebne programe, zlasti tiste z obmejnega območja, ki so značilni za slovensko manjšino in splošno manjšinsko problematiko, pa bodo zagotovljena dodatna sredstva. Sredstva, ki so namenjena Slovincem na Hrvaškem za uresničitev že tradicionalnih dejavnosti, bodo v letu 2002 povečana z indeksom 107. Zato je zelo pomembno, da posamezna društva Zveze slovenskih društev na Hrvaškem resno, potrpežljivo in podrobno izpolnijo obrazce ter jih pravočasno pošljejo na naslov Zveze. Le tako bo mogoče pripraviti usklajeno zahtevo, ki jo bo Zveza posredovala Uradu.

Na sestanku se je govorilo tudi o usmeritvi in organiziranosti slovenskih manjšinskih subjektov po vstopu Slovenije v Evropsko unijo. Po sestanku in ob kosilu, ki so nam ga pripravili gostitelji, smo v sproščenem vzdušju ugotovili, da moramo v prihodnje okrepiti vezi in sodelovanje med slovenskimi društvi v zamejstvu.

Darko Šonc

JANEZ IVKO, DIREKTOR GORENJA ZAGREB BITKA ZA OHRANITEV TRŽNEGA DELEŽA

Kako Gorenje iz Velenja pokriva hrvaški trg? Kakšni so poslovni uspehi?

- Sprva je imelo Gorenje iz Velenja na Hrvaškem dve podjetji - v Zagrebu in Splitu. Od 1. januarja leta 2001 pa velja nova organizacija. Imamo podjetje Gorenje Zagreb s podružnico v Splitu.

Za združitev v eno podjetje smo se odločili zaradi vse bolj zahtevnih razmer na trgu, ki so zahtevale enoten nastop. Poslovni rezultati v letošnjem letu so zadovoljivi. To pomeni, da bomo fizično prodali približno za 17 ali 18 odstotkov več kot v lanskem letu in da bo celoten promet znašal okoli 700 milijonov kun.

Rekli ste, da je situacija na Hrvaškem trgu vse bolj zahtevna. Lahko to podrobneje pojasnite?

- Sporazum o prosti trgovini med Slovenijo in Hrvaško je tudi Gorenju nekaj časa dajal prednost v tržni bitki. Ta prednost pa se je razgubila potem, ko je Hrvaška začela svoje zakone - predvsem devizne in carinske - spreminjati in prilagajati evropski zakonodaji. Danes je Gorenje - ko gre za nabavne cene - v praktično enakem položaju kot vsa druga podjetja. Odzvali smo se morali tudi na splošno izboljšanje gospodarskih razmer na Hrvaškem, k čemer so prispevali predvsem pozitivni premiki v turizmu. Tudi zaradi tega smo letos na hrvaškem trgu prodali za skoraj petino več izdelkov bele tehnike kot leto poprej. Toda ti uspehi nas ne smejo uspraviti. Resno se moramo ozreti okoli sebe in ugotoviti, kje imamo rezerve in kaj moramo storiti, da bi takšen delež zadržali.

In kakšen delež v beli tehniki ima Gorenje na Hrvaškem?

- Ker smo na hrvaškem trgu zelo dolgo prisotni in ker so naši izdelki in naša kakovost hrvaškim

potrošnikom zelo dobro znani, je ta delež izredno visok. Pri posameznih proizvodnih programih je različen, vendar v povprečju presega 60 odstotkov.

Ali imate v poslovanju na Hrvaškem kakšne težave?

- Posebnih težav, povezanih z urejanjem političnih odnosov med državama, nimamo. Zato na tem področju ne smemo iskati opravičil, če poslovno ne bomo dovolj uspešni.

In kakšna bo prihodnost Gorenja na Hrvaškem?

- Smo zmerni optimisti. Skušali bomo čim dlje zadržati svoj tržni delež, kar bo seveda zelo težko, zlasti dolgoročno bi bila takšna pričakovanja nerealna. Vemo, kaj moramo narediti, kje smo šibki oziroma kje se moramo popraviti, katere dejavnosti moramo izboljšati.

Nam lahko poveste, katere?

- To ni nobena skrivnost. Tako visok tržni delež imamo zaradi dolgoletne prisotnosti in nenazadnje tudi zaradi dobrega servisa. Ker pa ima servis zaradi transformacij v vseh teh letih tudi nekaj problemov, se bomo skušali prav na tem področju najprej popraviti. Naš servis že danes velja kot najboljši, vendar še ni takšen, kakršen bi lahko bil. Razvijali bomo tudi svojo lastno maloprodajo, da bodo kupci lahko na enem mestu videli, kaj Gorenje dela. Od hrvaških trgovcev pač ne moremo pričakovati, da bodo naše izdelke obravnavali in prodajali ločeno in na poseben način.

Slovenski dom v Zagrebu ste že obiskali?

- Na žalost še ne. Ga pa bom v kratkem.

Novi odmev pa berete?

- Seveda. Luštkan je.

Tanja Bernard

MAGDALENA TOVORNIK, DRJAVNA SEKRETARKA MZZ ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU NOVI ODMEV OPRAVLJA POMEMBNO POSŁANSTVO

Kdo so Slovenci na Hrvaškem - avtohtona manjšina, zamejci, izseljenci?

- Menim, da je veliko vprašanj - vsebinskih - pomembnejših kot razvrščanje v "kategorije", ki jih navajate v vprašanju. Slovenci na Hrvaškem so kot skupina pripadnikov slovenskega naroda nedvomno narodna manjšina, ki jih kot take obravnava tudi Republika Hrvaška in mednarodne konvencije, ki zadevajo varstvo pripadnikov narodnih manjšin.

Resolucija Državnega zbora Republike Slovenije o narodnih manjšinah iz leta 1996 opredeljuje kot avtohtono narodno manjšino Slovence, ki živijo na področju vzdolž hrvaško-slovenske državne meje, zlasti v Istri, Gorskem Kotarju in Međimurju. Na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu sem "podedovala" stanje, v katerem določila tega dela Resolucije niso bila v celoti spoštovana, zato sem imela v letu 2001 vrsto razgovorov z Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem, kako Resolucijo upoštevati, vendar tako, da delovanje Zveze, ki vključuje tudi društva v Splitu, Šibeniku in Dubrovniku, ne bo prizadeto.

Lahko komentirate kritike, da so Slovenci na Hrvaškem deležni premajhne pozornosti matične države?

- Če pogledamo vsebinsko izredno bogato in vse širše sodelovanje vseh slovenskih društev na Hrvaškem s kulturnimi organizacijami, občinami in državnimi ustanovami v Sloveniji in vse, kar slovenska društva na Hrvaškem delajo v društvih in v širšem

okolju, bi ocenili te kritike kot dobronamerne. V tem smislu smo imeli s predstavniki društev več koristnih in plodnih pogovorov. Dogovori zadevajo bogatje in širitev vsebine delovanja slovenskih društev na Hrvaškem in predstavljajo obojestransko obvezo za še tesnejše sodelovanje.

Spremenjen način oz. dodatno financiranje bo omogočalo boljše razvijanje nekaterih aktivnosti, ki so posebej pomembne za ohranjanje narodnih manjšin.

Ali lahko slovenska društva na Hrvaškem računajo na izdatnejšo denarno pomoč iz Slovenije?

- Splošen odgovor je: DA, vendar je odgovor na to vprašanje vezan predvsem na vsebino in kakovost projektov, ki jih bodo slovenske organizacije na Hrvaškem sporazumno zastavile. V to seveda štejejo tudi vse stalne dejavnosti zveze in društev, ki so povezane z ohranjanjem narodne samobitnosti, slovenske kulture in jezika, sodelovanja s Slovenijo in tudi s slovenskimi manjšinami v Italiji, Avstriji in na Madžarskem. Do 26. novembra 2002 je odprt javni razpis za sofinanciranje projektov s sredstvi Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. Pričakujemo, da bodo slovenska društva na Hrvaškem preko Zveze društev pripravila dobre projekte, skladne z objavljenimi načeli in kriteriji Urada.

Kako ocenjujete delo slovenskih društev na Hrvaškem?

- Ocena dela slovenskih društev na Hrvaškem je lahko samo naša skupna ocena, pri čemer se velja izogibati posplošenih sodb. Tako društva kot

posamezniki na Hrvaškem in povsod drugod delujejo v specifičnih okoliščinah in v okviru tega je možno presoјati uspešnost samoorganiziranja Slovencev v tujini. Zatrđim pa lahko, da so Slovenci in njihova društva na Hrvaškem v zadnjem desetletju dosegli visoko raven svojega delovanja v vsebinskem in organizacijskem pogledu. Predvsem mislim tu na bogato kulturno dejavnost, sodelovanje s Slovenijo, sodelovanje in odnose s hrvaškimi lokalnimi oblastmi in državo. Pri tem je pomembno koordinativno vlogo odigrala tudi Zveza slovenskih društev s sedežem v Zagrebu.

Kaj pa vtisi iz Slovenskega doma, ki ste ga obiskali v začetku poletja?

- Slovenski Dom v Zagrebu sem letos obiskala dvakrat. Ob društvih v Reki in Splitu gotovo predstavlja s svojo dejavnostjo pomemben dejavnik v povezovanju Slovencev na Hrvaškem in sodelovanju s Slovenijo. Slovenski dom in predsednika Zveze društev podpiramo v njegovih prizadevanjih, da bi postal še učinkovitejši posredovalec in tvorec v kulturnem življenju Slovencev na Hrvaškem. Celo več, z bogato ponudbo kulturnih in drugih prireditvev ter različnih informacij o Sloveniji, lahko predstavlja tudi pomembno promocijsko središče Slovenije na Hrvaškem.

In Novi odmev? Ga berete?

- Novi Odmev poznam, prejemam in redno preberem. Revija opravlja uspešno kulturno in širše medijsko poslanstvo med Slovenci na Hrvaškem in v Sloveniji. Prepričana sem, da bo revija kot glasilo vseh Slovencev na Hrvaškem, še naprej pomemben člen v ohranjanju narodne identitete in sožitju med narodi in kulturami dveh sosednjih držav. Vsem, ki pripravljajo svoje prispevke, se zahvaljujem, saj na ta način ne-le obveščajo o svojih dejavnostih, temveč ohranjajo tudi slovensko pisano besedo. Posebej se za vse opravljeno delo zahvaljujem tudi predsednikom slovenskih društev ter predsedniku Zveze ter številnim članom, ki na različne načine krepijo stike s Slovenijo.

Tanja Bernard

POLETNI TEČAJ SLOVENSKEGA JEZIKA V IZOLI

Tečaj slovenskega jezika pod imenom "Halo, tukaj slovenski mediteran!" se je začel koncem sedmega meseca in trajal je dva tedna. Vse se je dogajalo v Izoli. Prvi dan, ko smo naredili teste so nas razvrstili v skupine in smo se zbrali drugi dan na lektoratu. Bilo nas je 11 v skupini in učila nas je simpatična mlada gospa **Mojca Butinar**. Z njo smo se družili ves ta čas.

Vsako jutro se je ob 9.00 začel pouk in z kratko pavzo je trajal vse do kakih pol enih ali enih, odvisno kako smo se zalaulali v tej uri in o čem smo se pogovarjali. Če je bila tema izjemno zanimiva, potem nam ne bi bilo dosti niti do enih ali pa še dlje. Potem je bilo kosilo, kratek premor in pisanje domače naloge in malo poklepetanja z cimerico ali pa z neko od novih šolskih prijateljic. Vsak večer smo imeli delovne grupe od 20.00 do 22.00, tako da smo še tukaj dodatno se nekaj naučili in se družili.

V vsaki grupi so bili učenci iz raznih krajev in držav. Morali bi priti tudi iz Afrike, ampak jih je nekaj preprečilo, pa niso mogli priti. Zastopljena je bila Evropa, Amerika in tudi Azija (Japonska). Po končanem tečaju naredili smo završni test in z boljšo slovenščino imeli smo odprta vrata za vhod v svet.

Miroslava-Maria Bahun

POLETNA ŠOLA SLOVENSKEGA JEZIKA V DOMŽALAH

Tudi letos je Poletna šola potekala v Osnovni šoli v Domžalah. Prebivali smo v domu v Kamniku. Najhujše je bilo zjutraj, ko bi nas učiteljica zbudila. Ponavadi smo imeli samopostrežni zajtrk ob 7.30. Ob 8.15 so nas peljali v šolo kjer smo bili razdeljeni v majhne skupine. Pri pouku bi se pogovarjali o aktualnih temah, o mladih, problemih, glasbi, vadili slovnico. Ob 10.30 se je začel odmor. Fantje so šli v telovadnico in igrali košarko ali nogomet, punce so se pogovarjale ali igrale na klavir. Lahko bi popili kakšen sok. Ob 12.00 nas je čakalo dobro kosilo. Najraje bi jedli fast food. Ko smo končali kosilo, otroci bi bili eno uro in pol v telovadnici ali na računalnikih potem pa bi šli na bazen kjer smo se kopali, skakali, igrali vaterpolo in se lovili. V dom bi se vrnili okoli 18.00. Ob 19.00 smo imeli večerjo, po njej igrali namizni tenis, košarko, poslušali glasbo, gledali televizijo. Ob 22.00 smo morali biti v sobah.

Imeli smo nekoliko izletov v okolico Domžal in Kamnika, ogledali Ljubljano. Ekскурzija je bila na No-tranjsko in Primorsko. Obiskali smo Postojnsko jamo, najglobljo jamo v Evropi in v njeni koncertni dvorani zapeli slovensko pesem. Nadaljevali smo pot proti Piranu. Bilo je zelo lepo.

Na koncu je narejena anonimna anketa kaj je otrokom bilo in kaj jim ni bilo všeč ter smo dali predloge, ki bi jih lahko upoštevali pri naslednji poletni šoli. Bilo nam je všeč: lepi izleti, spoznavanje prijateljev, družba, pouk v šoli in pogovarjanje v slovenskem jeziku, kopanje, šport, hrana, bivanje v domu, možnost pranja perila. Ni nam bilo všeč: da gremo spat ob tisti uri, dokler nam je bilo dovoljeno, najstniki želijo več nočnega življenja, zgodnje zbujanje, premalo prostega časa in svobode, strog hišni red, nekatere šolske aktivnosti. Predlogi za prihodnost: ločiti starejše in mlajše otroke, čim več žuriranja, več celodnevni izletov, pogosto menjavanje učiteljev, več različnih športnih tekem, več svobode.

Na koncu lahko rečemo da nam je bilo zelo lepo in da komaj čakamo naslednjo poletno šolo 2002.

Adreja in Matija Gulič, 10 in 13 let

JEZERSKO - SLOVENIJA - GORENJSKA - TABOR ZAMEJSKIH SLOVENCEV

Od 29. julija do 5. avgusta 2001

Zaštave plapolajo iz več držav: iz Hrvaške, Italije, Nemške, iz Avstrije, Amerike, Bosne ... Tu ob Planšarskem jezeru, tukaj so tudi dva velika šotorja (za ženske in moške) in tukaj sva se našla tudi midva iz Hrvaške: **Dejan** in **Oliver**. Ja kako sva tu? Lepo, naši starši so prečitali - zvedeli v Slovenskem domu za to taborjenje, a nas dva sva prijatelja, sam sva kot člana Slovenskega doma hodila v šolo - otroški kotichek v Zagrebu. Tako sva sedaj tu, ne preveč navdušena ali misliva da 8 dni bo hitro minilo. Sledi formalnost: vpis - prijava, mesto v šotorju (kajti s seboj je vsak moral prinesiti spalno vrečo) in ostalo ter ob določenem času je stekel program.

Dobro došlo nam je zaželel župan Jezerskega, potem gospod iz Zveze Slovenije in na kraju naš domačin, svetovno znani smučar-alpinist gospod **Davo Karničar**. Zelo smo bili veseli tega snidenja še posebno zato, ker je g. Karničar ves čas z nami vodil naše taborjenje. In kako je bilo potem? Dobro, saj program je bil pester, zato je čas kar zbežal. Športne igre, učenje slovenskega jezika (na začetku smo govorili največ angleško) ali sedaj na kraju je bilo veliko boljše, saj vse razumemo in že kar lepo nam gre. G. Karničar nam je veliko pripovedal in poučeval o svojem delu in uspehih iz svojega bogatega življenja. Dosti koristnega smo naučili, za kar smo mu zelo hvaležni.

V gore smo šli v manjših skupinah v razne smeri, saj Jezersko obdajajo prekrasne gore, kratka, pravi je planinski raj. Kdo ne pozna Grintavec, Kočno, Češko kočjo in največji slap v Sloveniji slap Čedca itd. Na Jezersko moraš oditi in videti vse te lepote. Polno steza, poti, povsod markacije (ne boš se izgubil), pa potočki, izviri in polno, polno čistega planinskega zraka. Na kraju hvala g. Karničaru kakor tudi ostalim, ki so se trudili da nam bivanje na Jezerskem bo prijetno in nasvidenje prelepa Gorenjska.

Dejan Oblak in Oliver Nikčević

TEKSTI NAŠIH ČLANOV, KI SO NASTALI PO NJIHOVIH NOVIH IZKUŠNJAH NA TEČAJIH SLOVENSKEGA JEZIKA ALI DRUGIH PRIREDITVAH V SLOVENIJI, NISO LEKTORIRANI.

SREČANJE PREDSTAVNIKOV SLOVENCEV IZ SOSEDNIH DRŽAV

Župan mesta Maribor **Boris Sovič** je 24. julija povabil na delovno srečanje predstavnike Slovencev iz sosednjih držav. Tema: Položaj slovenskih manjšin po vključitvi Slovenije v Evropsko unijo. Srečanja sta se poleg Slovencev iz Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške, udeležili tudi državna sekretarka za Slovence v zamejstvu in po svetu **Magdalena Tovornik** in **Milena Domjan** iz Ministrstva za kulturo. Srečanje v mestni hiši Maribor je vodil župan Sovič. Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem je zastopal podpredsednik Zveze **Franc Strašek**, ki je še posebej opozoril na zgodovinske okoliščine, ki pomagajo k boljšemu razumevanju sedanosti slovenstva na Hrvaškem. Poudaril je, da je Zveza - tako v Zagrebu kot v Ljubljani - sprejeta kot edini legalni in legitimni predstavnik Slovencev na Hrvaškem. Opozoril je tudi na pereča vprašanja, ki jih Slovenci na Hrvaškem rešujejo že vrsto let. Vladna in nevladna telesa RS bi morala Slovence na Hrvaškem obravnavati kot avtohtono manjšino, pomagati bi morala pri iskanju trajne prostorske rešitve za slovenska društva na Hrvaškem, morala bi pokazati zanimanje za ustanovitev slovenskega središča v Zagrebu.

Franc Strašek

IZSELJENSKI NOVINARJI: VTISI, SPODBUDE IN POHVALE

Prvič smo se srečali v ljubljanskem hotelu M na skupni večerji. Izseljenski novinarji iz različnih držav in različnih okolij: Argentine, Avstralije, Bosne in Hercegovine, Hrvaške, Kanade, Nemčije, Švedske, Švice in ZDA. Pred nam je bil šestdnevni seminar.

Že prvi delovni dan, v ponedeljek 3. septembra, je vse teklo brezhibno in po programu. Po srečanju z voditeljema seminarja - **Tatjano Lesjak** in **dr. Zvonetom Žigonom** - se je začela okrogla miza, na kateri so sodelovali predstavniki Urada Vlade za informiranje (UVI), Instituta za raziskovanje medijev, Društva novinarjev Slovenije in Informativnega programa POP TV. Popoldne smo obiskali časopisno in založniško hišo Delo. Naslednji dan smo najprej vsi skupaj obiskali Radio Slovenija, popoldne pa smo se razdelili v dve skupini; ena si je ogledala TV Slovenija, druga pa Radio Ognjišče.

Sreda, 5. septembra, je bila naporna, izpolnjena z odličnim programom. Obiskali smo UVI, Slovensko tiskovno agencijo, Državni zbor in Ministrstvo za zunanje zadeve, kjer smo se fotografirali z ministrom **dr. Dimitrijem Ruplom**, ki si je za nas vzel več časa kot smo pričakovali. Sledilo je odlično predavanje o Sloveniji in Evropski uniji. Po vnovičnem obisku UVI-ja smo se hitro, brez odmora in kosila (kaj hočeš, disciplina!), odpravili na Ministrstvo za obrambo, kjer nas je z nastopom prijetno presenetil minister **dr. Anton Grizold**. Po "dirkaškem dnevu" so nam seveda prijali sokovi in bonboni. Dan smo sklenili kulturno: v Narodni in univerzitetni knjižnici smo si ogledali časopisni oddelek in videli celo inkunabule.

Še nekoliko zaspani in utrujeni od prejšnjega dne smo se v četrtek odpravili na potočje po Primorski. Prvi postanek: Primorske novice v Kopru. Potem prisrčen sprejem na RTV Koper. Nato obisk stolnice, kjer je koprski škof razložil njeno zgodovino. Majhen oddih na Trgu maršala Tita pred stolnico, kjer je plesni par udeležencev (starejši in mlajša) celo zaplesal ob glasbi uličnega harmonikarja. Odhod na ladjo, kjer smo imeli kraljevsko kosilo. Po triurni prijetni vožnji in pristanku v Piranu smo si ogledali še piransko župnijsko cerkev. Za strokovno razlago je poskrbel mlad župnik, sicer tudi umetnostni zgodovinar. Pri frančiškanih v Minoritskem samostanu smo od patra slišali sedemstoletno zgodovino in si po tem pogledali kratek film. Pater nas je pogostil z izvrstnim vinom (zagotovo mašnim). Dan smo zaključili z ribami in refoškom na prostem, pa tudi zaplesali smo. Naslednji dan smo zopet sedli v avtobus. Smer: Trst in tržaški kras. V Trstu nas je v prostorih Primorskega dnevnika pozdravila slovenska generalna konzulica **Vojka Šturm Kocjan**. Zvedeli smo podrobnosti o dveh krovnih organizacijah zamejskih Slovencev v Italiji. Srečanje na RAI je bilo prisrčno in lepo. Direktor slovenskega programa nam je med krožno vožnjo po Trstu pokazal nekaj največjih znamenitosti mesta. V občini Repentabor nas je pričakala delegacija prijaznih gostiteljev, ki so nas popeljali do cerkve na vrhu hriba. Pogled, ki se ponuja od tam, je nepozaben. Za konec še kraška hiša in darilo v obliki video kasete "Kraška ohcet". In nazaj v Ljubljano, z 20-minutnim free shopom.

Zadnji dan, sobota, 8. septembra. V hotelu M govor državne sekretarke **Magdalenne Tovornik**, ki nas je že v sredo kar dvakrat sprejela, pa je imela še toliko tega za povedati. Pogovor z udeleženci in poslovilno kosilo. Odlično pripravljen in izpeljan seminar. Za vsakogar nekaj, za vse pa nova prijateljstva s Slovenci po svetu.

Silvin Jerman /ki je poročilo za Novi odmev pripravil v sodelovanju z ostalimi udeleženci seminarja, posebej z reportažnim zapisom Martine Konda z radia Multi-kulti Berlin/

SPORAZUM O JEK IN MEJI

Letošnja pomlad je vse kazalo na to, da bosta Slovenija in Hrvaška kar dve od preostalih treh odprtih vprašanj med državama, bliskovito rešili. 9. junija sta se premierja **Drnovšek** in **Račan** na Reki dogovorila o sporazumu o Jedrski elektrarni Krško. 19. julija sta oba premierja istočasno sporočila, da sta slovenska in hrvaška vlada potrdili sporazum o državni meji, oba pa sta državni delegaciji parafirali dan pozneje. Potem so se začele težave. Medtem ko je odbor za mednarodne odnose v slovenskem parlamentu sporazumu dal zeleno luč, so hrvaške politične stranke, mediji in javnost vsebino predlaganega sporazuma o meji ostro obsodili. Stranka Demokratični center je v začetku septembra celo organizirala okroglo mizo na temo meje v Piranskem zalivu. Premier Račan je izgubil politično podporo koalicijskih partnerjev za sporazum o meji in je tako 1. oktobra za hrvaški radio celo izjavil, da bo saborskim poslancem predlagal mednarodno arbitražo kot rešitev vprašanja meje med državama. Slovenski premier **Drnovšek** je možnost arbitraže povsem zavrnil. O sporazumu o meji bi moral razpravljati hrvaški sabor, ki pa se je na koncu odločil, da bo govoril le o odnosih med državama na splošno. Ta tema naj bi prispela na dnevni red sabora v drugi polovici novembra.

SPORAZUM O JEK

Po dogovorjenem sporazumu bosta Hrvaško elektrogospodarstvo (HEP d.d.) in ELES GEN d.o.o. z družbeno pogodbo 1. januarja prihodnje leto ustanovila novo podjetje, ki se bo imenovalo NEK d.o.o. V novem podjetju bosta tako HEP kot ELES imela 50 odstotkov lastništva. Sporazum potrjuje enakopravnost v skrbi za odpadke in stroških za zaprtje nuklearke, odpisane pa bodo tudi medsebojne terjatve. Sporazum morata podpisati premierja obeh držav ter ratificirati slovenski parlament in hrvaški sabor. Hrvaška naj bi elektriko iz Krškega začela spet prevzemati 1. julija prihodnje leto.

SPORAZUM O MEJI

Dogovorjeni sporazum o meji 80 odstotkov Piranskega zaliva namenja Sloveniji, medtem ko Hrvaški ostaja 20 odstotkov. Slovensko zahtevo za teritorialnim izhodom v odprto morje sta delegaciji rešili tako, da bi Hrvaška ozek pas svojega morja na meji z Italijo razglasila za mednarodne vode, s posebnim trikotnikom pa bi še vedno ohranila morsko mejo z Italijo. Vsi štirje sporni zaselki ob reki Dragonji bi po predlaganem sporazumu pripadli Hrvaški. Državi sta se dogovorili tudi za manjše popravke poteka kopenske meje, največje v Međimurju.

(tb)

KAJ JE NOVEGA V SLOVENSKO- HRVAŠKIH ODNOSIH

PORTOROŽ - 6. junija sta se sešla notranja ministra **Rado Bohinc** in **Šime Lučin**. Potrdila sta vsakoletni dogovor, da si bosta državi prizadevali za izogibanje mejnim incidentom in da bosta upoštevali sporazum o vračanju oseb na državni meji. Že od leta 1992 velja za čas poletne turistične sezone poseben dogovorni režim o plovbi za turistična in športna plovila v Piranskem zalivu, vključno z uporabo obal zaliva obeh držav.

REKA - 9. junija sta se sešli slovenska in hrvaška vladna delegacija, pod vodstvom premierov **Janeza Drnovška** in **Ivice**

"Deset let pozneje". Nekdanji hrvaški in slovenski zunanji, notranji in obrambni ministri - **Mate Granič** in **Dimitrij Rupel**, **Josip Boljkovac** in **Igor Bavčar**, **Martin Špegelj** in **Janez Janša** - so govorili o sodelovanju med Zagrebom in Ljubljano v času vojne in prizadevanj za mednarodno priznanje. Pred tem je goste iz Slovenije sprejel predsednik **Stipe Mesić**, ki je tudi na kratko sodeloval v razpravi na okrogli mizi.

NOVO MESTO - O sodelovanju pri odkrivanju in preprečevanju organiziranega kriminala sta se 20. junija pogovarjala generalna državna tožilka Slovenije **Zdenka Cerar** in namestnik državnega odvetnika Hrvaške **Dragutin Novosel**.

ZAGREB - Hrvaška vlada je 5. julija razrešila dolgoletnega predsednika komisije za meje **Hrvoja Kačića** in na njegov položaj imenovala **Olgo Kresović Rogulja**.

ZAGREB/LJUBLJANA - 19. julija sta slovenski in hrvaški premier, **Janez Drnovšek** in **Ivica Račan**, sočasno sporočila, da sta obe vladi potrdili sporazum o Jedrski elektrarni Krško in o državni meji. Ljubljana - Slovenski državni zbor je 19. julija ratificiral sporazum o maloobmejnem prometu s Hrvaško. Hrvaški sabor je isti sporazum ratificiral že leta 1996.

OTOČEK OB KRKI/ZAGREB - 20. julija sta predsednica hrvaške vladne komisije za meje **Olga Kresović - Rogulja** in njen slovenski kolega **Miha Pogačnik** parafirala sporazum o državni meji med Slovenijo in Hrvaško. Poočlaščen pogajalca **Roman Nota** in **Uroš Korže** pa sta na hrvaškem Ministrstvu za gospodarstvo parafirala sporazum o Jedrski elektrarni Krško.

ZAGREB - Predsednika Državnega zbora in Hrvaškega sabora **Borut Pahor** in **Zlatko Tomčić** sta 20. julija po srečanju pozdravila parafiranje sporazuma o meji med Slovenijo in Hrvaško. Poslanci obeh držav so se zvečer v Maksimirju pomerili tudi v nogometu. Tekma se je končala z neodločenim rezultatom 3:3.

UMAG - Predsednika Slove-

nije in Hrvaške **Milan Kučan** in **Stipe Mesić** sta 22. julija po delovnem sestanku izrazila zadovoljstvo ob parafiranju sporazuma o meji med državama.

ZAGREB - Hrvaški premier **Ivica Račan** se je 24. julija z župani sedmih obmejnih hrvaških županij pogovarjal o sporazumu o meji. Najbolj nezadovoljen s sporazumom je bil Međimurski župan, ki je dejal, da Hrvaška v zameno za manj kvalitetno Sloveniji poklanja bolj kvalitetno zemljo.

ZAGREB - Premier **Ivica Račan** je na izredni novinarski konferenci 25. julija dejal, da je dogovorjeni sporazum o meji med državama rezultat kompromisa ter strateško pomemben za Hrvaško. O sporazumu so se zvečer s predsednikom Mesićem pogovarjali predsedniki petih hrvaških koalicijskih strank.

LJUBLJANA - Odbor Državnega zbora za mednarodne odnose je 25. julija za zaprtimi vrati obravnaval sporazum o meji med Slovenijo in Hrvaško in ga potrdil.

ZAGREB - Stranka Demokratski center je 4. septembra v Novinarskem domu organizirala okroglo mizo, na kateri so predstavniki skoraj vseh hrvaških političnih strank izrazili nasprotovanje dogovorjenemu sporazumu o meddržavni meji. Sodelujoči so se zavzeli za mednarodno arbitražo kot rešitev vprašanja meje na morju.

ZAGREB - Slovensko podjetje Mercator je 14. septembra odprlo svoj prvi trgovinski center v Zagrebu. Po centru, velikem 40.000 kvadratnih metrov, so se prvi sprehodili predsednika **Kučan** in **Mesić**, ljubljanska županja **Vika Potočnik** ter njen zagrebški kolega **Milan Bandić**.

ZAGREB - Slovenski in hrvaški predsednik **Milan Kučan** in

Stipe Mesić sta 14. septembra po delovnem sestanku dejala, da sta vladi obeh držav po desetih letih storili velik korak naprej z dogovorjenim sporazumom o meji. Predsednika sta se dogovorila, da bosta vsak v svoji državi poskušala vplivati na razpoloženje v javnosti, da podpre dogovorjeni sporazum.

ŠIBENIK - Ministra za okolje in prostor Slovenije in Hrvaške **Janez Kopač** in **Božo Kovačević** sta se 15. septembra dogovorila za režim uporabe nekaterih mejnih vodnih črpališč. Dogovorila sta se prav tako o izdelavi znanstvenega hidrogeološkega načrta, po katerem naj bi ugotovili, katere vode pripadajo Sloveniji in katere Hrvaški.

ZAGREB - 17. septembra se je začel 77. jesenski velesjem, na katerem se je predstavilo več kot 1800 razstavljalcev iz 47 držav. Slovensko gospodarstvo je zastopalo več kot sto slovenskih predstavnikov.

ZAGREB - Slovenski premier **Janez Drnovšek** je 20. septembra za HTV dejal, da je sporazum o meji med državama kompromisna rešitev in izrazil upanje, da ga bo Hrvaška v kratkem podpisala in ratificirala. Poudaril je, da mednarodna arbitraža ni dobra rešitev, ampak dolg postopek, ki bo državi precej drago stal.

ZAGREB - Predsednik hrvaškega sabora **Zlatko Tomčić** je 26. septembra po sestanku predsednikov petih hrvaških koalicijskih strank dejal, da je razprava o odnosih s Slovenijo preložena na naslednjo sejo sabora. Razprava je bila najprej napovedana za prvo jesensko zasedanje.

ZAGREB - 1. oktobra je za oddajo Hrvaškega radia "Kako vlada vlada" premier **Račan** dejal, da bo od poslancev zahteval, naj za rešitev meje na morju med Slovenijo in Hrvaško predlagajo mednarodno arbitražo.

LJUBLJANA - Slovenski premier **Janez Drnovšek** se je 11. oktobra v pismu premierju Račanu zavzel za čimprejšnji podpis sporazuma o meji. Drnovšek je ocenil, da bi arbitražo pomenila odmik od doseženega rezultata. (it, tb)

NI MIRU V SLOVENIJI

Glavna tema, o kateri se že celo jesen razpravlja v slovenski politični areni, je, kakšna bo nadaljnja pot premiera **Janeza Drnovška**. Mož, ki je že od pomladi 1992, z izjemo polletnega obdobja lani, predsednik slovenske vlade je namreč v intervjuju za Delo napovedal, da se bo prihodnje leto poslovil od izvršne oblasti. Kakor je pojasnil, bo kandidiral za predsednika države, če ne bo imel težav z zdravjem. Predsedniku **Milanu Kučanu** se bo jeseni 2002 končal že drugi zaporedni petletni mandat, zato, kakor veleva ustava, ne sme več kandidirati. Kakšna naj bi bila njegova naslednja stopnička na politični poti, predsednik ni povedal. Kakorkoli že, dejstvo je, da bo Drnovškov odhod iz vladne in strankarske politike prinesel velike spremembe. Že zdaj se v njegovi senci bije boj za nasledstvo - kandidirati so **Tone Rop**, **Igor Bavčar**, **Dimitrij Rupel**...

Kljub splošnemu državnemu varčevanju pri zapravljanju davkoplačevalskega denarja, se je Drnovškova vlada odločila za velik prestižen nakup. Skromno mini letalo, s katerimi se je doslej prevažal državni vrh, bo namreč zamenjal od 30 do 35 milijonov dolarjev vredni falcon 900 z luksuzno opremo. Premier Drnovšek je na kritike o preveliki razsipnosti v času varčevanja odgovoril, da je bil že skrajni čas za nakup letala in da bo mogočni falcon (ki ga bo med drugim lahko uporabljala celo Slovenska vojska) eden od simbolov slovenske državnosti.

Med najbolj znanimi slovenskimi simboli je sicer blejski otok s cerkvico, na katerega se z znamenitimi pletnami pripeljejo skorajda vsi najuglednejši gosti, ki obišejo Bled. Otoček je bil pred vojno v cerkveni lasti, zato ga je cerkev po letu 1990 zahtevala nazaj. Dejstvo, da so z denacionalizacijo nedavno dobili vrnjeno le cerkvi-

co brez zemljišč, je cerkvene oblasti na čelu z nadškofom **Francom Rode**tom zelo razhudilo. No, na drugi strani so se pojavili pomisleki o pogoltnosti cerkve, ker je dobila okoli 8000 poključkih gozdov v Triglavskem narodnem parku.

Obnovili so se tudi tradicionalni spopadi med Mariborom in Ljubljano. Tokrat ni šlo za nogometno tekmo, ampak za energetiko. Ker je vlada odločila, da sedež holdinga slovenskih elektrarn ne bo v Mariboru (v njegovi okolici je veliko hidrocentral), ampak v Ljubljani, se je na Štajerskem skorajda začel veliki punt. Ljudje so podpisovali peticije proti vladi, zborovali na trgih, sestankovali so politiki. Niti prihod premiera Drnovška v Maribor ni umiril strasti. Minister za okolje **Janez Kopač**, ki je (po mnenju Mariborčanov zelo arogantno) zagovarjal vladno odločitev o sedežu holdinga, si je zato že prisluzil interpelacijo, o katerih bo razpravljala slovenski parlament.

Peter Žerjavič

ZGODBA O FRANJU SERAFINU VILHARJU KALSKEM (I. del)

Otroška leta

- V dvorcu kneza Porcija v Senožečah pri Postojni se je 5. januarja leta 1852 rodil Franjo Serafin Vilhar. Njegov stari oče po materi je bil upravitelj nekdanjih knežjih posesti. Oče Miroslav pa je bil znani slovenski pesnik in goreč domoljub. Ukvarjal se je z glasbo in je kot samouk postal pravi ljudski skladatelj. Napisal je veliko skladb in skoraj vse so postale ljudske uspešnice. Najbolj znani sta "Mila lunica" in "Po jezeru". Leta 1850 je Miroslav Vilhar izdal delo "Jamska Ivanka", ki ga je imenoval "Izvirna domorodna igra s pesmimi v treh dejanjih". To je bila neke vrste opereta in prvo večje slovensko glasbeno delo. Deset let pozneje je izdal pesniško zbirko s 66 pesmi. Leta 1861 je bil Miroslav Vilhar izbran za narodnega poslanca. Tedaj je cela družina zapustila Senožeče in se preselila v Ljubljano. Takoj po preselitvi pa je Vilharjeve zadela velika nesreča. Od vnetja možganov je umrl starejši sin, petošolec Alfonz, tri dni pozneje pa od žalosti še stari oče. Kmalu po prihodu v Ljubljano, leta 1863, je Miroslav Vilhar začel izdajati prvi slovenski politični list "Naprej". V njem je sodeloval tudi znani slovenski pisatelj Fran Levstik. Časopis je izhajal samo leto dni, ker so Vilharja zaradi nekega političnega prispevka obsodili na šesttedenski zapor. Glasbeni začetki

- Ker jabolko ne pade daleč od drevesa, je Franjo Serafin sledil očetovim stopinjam. Tako kot večina članov rodbine je tudi on glasbeno umetnost vzljubil že v zgodnji mladosti. Sam se je naučil po posluhu igrati klavir. Okoli leta 1862 je z mlajšim bratom Julčkom v Ljubljanski čitalnici na klavirju zaigral celo štiriročno. V tem obdobju sta se dve Franjevi sestri učili klavir. Opazoval je njuno učenje in že kmalu spoznal note, kar ga je zelo veselilo. Najraje je igral Beethovneve sonate. Hkrati je bil deležen tudi pouka osnovnih znanj; učil ga je očetov prijatelj Fran Levstik. Svojo prvo skladbo na lastno besedilo je napisal leta 1865, v svojem 13. letu. To je bila zelo preprosta skladba, saj še ni poznal glasbene teorije. Je pa tako navdušila očeta, da mu je omogočil učenja glasbene teorije pri ljubljanskem organistu Teodorju Elzeju. Na žalost ta pouk ni bil dolg. Zaradi slabih gmotnih razmer je morala družina zapustiti Ljubljano. Preselili so se na očetovo posest, v dvorec "Kalc", nedaleč od Sv. Petra na Krasu. V spomin na očetov dvor si je Franjo Serafin pozneje sam nadel umetniški priimek - Kalski.

Prva služba

- Na Kalcu je Franjo nadaljeval izobraževanje in tudi končal gimnazijo v Trstu. Po maturi je začel delati na železniški postaji Sv. Peter. Njegov oče si je želel, da bi Franjo postal železniški uslužbenec, sam pa si je vroče želel, da bi postal glasbenik. Pri izpolnitvi želje mu je pomagalo naključje. Leta 1870 je v velikem požaru v Postojni zgorelo več hiš, med njimi tudi hiša s številko 184. V njej je živelo dekle, za katero so verjeli, da je Franjeva ljubica, kar pa je on zanikal. Ob neki priložnosti so ga očetovi kartaški prijatelji nagovorili, da je prvič igral loterijo. Izbral si je številko 15684, kar je bila kombinacija številke pogorele hiše in 56 forintov, ki jih je imel v žepu. In prinesla mu je kar lep dobiček. Takoj je pomislil da bi mu lahko omogočil začetek glasbenega študija v Pragi. Oče ni imel nič

proti. Prav nasprotno; svoje znance v Pragi je prosil, da so Franju priskrbeli stanovanje in ga priporočili ravnatelju tamkajšnje odlične šole za organiste.

V zlati Pragi

- Franjeva prva prava ljubezen je bila Mara S. iz Postojne. Njej je posvetil več pesmic. Bil je srečen, ker je menil, da tudi ona njega ljubi. Na poti v Prago se je ustavil v Postojni, kjer je bil dva dni gost pri Marinih starših, ki so mu obljubili roko svoje hčerke. Franjo je pot v Prago nadaljeval zadovoljen, z željo, da se čim prej zaposli in se osamosvoji. Z največjim navdušenjem se je predal glasbi in se pridno učil. Njegov učitelj František Blažek, najboljši glasbeni pedagog tistega časa, ga je zelo hitro sprejel. Franjo se je spoprijateljil s sošolcem Josefom Hajdekom. Kmalu se je preselil k njegovim staršem, ki so ga varovali kot lastnega sina. Rada pa ga je imela tudi njihova kćerka Marija, Josefova sestra. Franjo je redno obiskoval koncerte in operne predstave in tako je ob neki priložnosti spoznal tudi Bedricha Smetano, avtorja "Prodane neveste". Med šolanjem je veliko mislil na Maro in ji redno pisal. Ob koncu šolskega leta se je na poti domov ustavil v Postojni, kjer pa mu je Mara povedala, da poroke ne bo. Potrt je odšel domov, v Kalc, kjer pa ga je zadela druga nesreča. Zbolel je oče, ki je že čez nekaj dni, avgusta leta 1871, umrl. Konec septembra se je Franjo vrnil v Prago. Spet je stanoval pri Hajekovih, kjer so lepo skrbeli zanj in kjer se je postopno zblizal z Marijo. Vzljublil jo je in se odločil, da jo bo vzel za ženo. V šolanju je dobro napredoval. Živel je skromno, za večerjo si je ponavadi lahko privoščil le jabolko s kruhom.

Selitev v Banat

- Januarja leta 1872 je Franju pisal prijatelj iz Bele Cerkve v Banatu, ki ga je opozoril na razpis za delovno mesto kapelnika-dirigenta. Franjo je le stežka prepričal ravnatelja šole, da mu je omogočil hitrejšo opravljanje izpitov. Ko je na osnovi izrednega spričevala dobil službo, je zaprosil za roko Marije Hajek. Njen oče je privolil ter prodal hišo v Pragi in se s celo družino preselil v Belo Cerkev. Toda tam mu ni bilo všeč. Tudi zato, ker je bilo veliko nemškega prebivalstva, sam pa je bil slovansko opredeljen. Konec leta 1873 je izvedel, da srbska pravoslavna cerkev v Temišvarju išče zborovodjo. Poslal je prijavo in že januarja se je družina preselila v Temišvar, kjer se mu je že čez mesec dni rodila prva hčerka Marinka. V Temišvarju je Franjo skupaj s svojim svakom ustanovil glasbeni zavod, kjer sta poučevala klavir, violino in čelo. Prirejali so koncerte, Franjo pa se je zopet začel resno ukvarjati s skladateljstvom. Junija leta 1880 je zaradi meningitisa umrla Marinka. Franjo je bil zelo potrt in želel si je čim prej zapustiti Temišvar.

(O Vilharjevem življenju na Hrvaškem bomo pisali v naslednji številki.)

Silvin Jerman

VIKA PODGORSKA - SLOVENKA, OBOŽEVANA V ZAGREBU

Letos mineva 80 let odkar je Vika Podgorska prvič stopila na hrvaški oder. Rojena kot Hedviga Čus leta 1898 v Bistrici pri Goru na Koroškem, se je po učiteljski šoli v Gorici leta 1919 odločila za prvo slovensko dramsko šolo v Mariboru. Tam je spoznala tudi svojega bodočega soproga Hinka Nučića, ki ji je dal psevdonim Podgorska - po predmestju Gorice, kjer je rojena. Dve sezoni je nastopala v Mariborskem narodnem gledališču. Po prvem nastopu pred zagrebško publiko leta 1921 v Halberjevi Mladosti sta Podgorska in Nučić sprejela povabilo Hrvaškega narodnega gledališča v Zagrebu. Podgorska je tu tudi ostala do konca svoje umetniške kariere. Leta 1961 je prejela Nagrado Vladimirja Nazora za življenjsko delo, zadnjič pa nastopila leta 1966 kot Ana Stavrogina v Camusovi dramatiizaciji Dostojevskijevega Demona. V svoji 40 let dolgi karieri je postala najbolj pomembna igralska osebnost na sceni HNK. Umrla je leta 1984 v Mariboru, v spomin na njene zagrebške dni pa predverje HNK v Zagrebu že dve leti krasi njen doprinski kip.

KULTURNA DOGAJANJA

DNEVI SATIRE

- Od 3. do 20. junija je gledališče Kerempuh gostilo 25. Dneve satire. Prireditev se je začela s

predstavo Slovenskega mladinskega gledališča iz Ljubljane Sen poletne noči W. Shakespearja. Režiser **Vito Taufer**, obenem kostumograf in scenograf predstave, je vse podredil okusu sodobnika. **Andrej Rozman Roza** je Shakespearjevo delo dodatno obdelal in ga prilagodil sodobnosti. Predstavo si bomo zapomnili po odlični igri vseh članov ansambla. Beseda je le eden od elementov predstave.

TEDEN SODOBNEGA PLESA

- Na 18. tednu sodobnega plesa je 2. junija v Gavelli v nočnem terminu nastopila koreografinja in plesalka **Tanja Zgonc** s predstavo Kagami odsev. Izvrsten ansambel dveh plesalk in treh plesalcev je demonstriral popolno telesno in duševno osredotočenost ter usklajenost, ki jo zahteva starodavna butoh tehnika. Povsem prekriti z

belim pudrom, prahom iz "katerega si in v katerega se boš povrnil", so nam pričarali čarobni odsev med žensko in moškim. Posebno je navdušila dolgolasa **Venera Valentina Čabro**, soproga **Tomaza Groma**, cenjenega glasbenika, ki je za Kagami odsev napisal glasbo.

B.B. KING

SLOVENSKE PROZE

- 6. junija je bila v zagrebškem Klubu Mama predstavljena knjiga Papirnati labirint **Andreja Blatnika**, ki jo je v hrvaščino prevedla književna kritičarka **Jagna Pogačnik**. Blatnik je sodobni slovenski prozaist, esejist, prevajalec in urednik kulturnega časopisa Literatura. Kot odlični poznavalec ameriške književnosti nam avtor ponuja nepretenciozen, duhovit, ironičen in zanimiv pregled ameriške metafizijske književnosti. Knjigo so predstavili **Jagna Pogačnik**, **Borivoj Radaković** in **Tomislav Brlek**.

RAZSTAVA GUSTAVA GNAMUŠA

26. junija je bila v Galeriji Forum odprta razstava slik **Gustava Gnamuša**, ki tradicijo modernizma predstavljajo v najboljšem pomenu te besede. V slikah je ustvaril lastno prepoznavnost, izpovedno zgovornost in izvirnost. V razvoju osebne slikarske prakse črpa moč vsaka njegova naslednja slika. Razstavo sta postavila **Andrej Smrekar** in **Milan Bešlić**. Gustav Gnamuš se je rodil leta 1941 v Mežici na Koroškem. Na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani je študiral pri **Gabrijelu Stupici**, **Francu Mihaliču** in **Maksimu Sedeju**, pri katerem je leta 1966 diplomiral. Od leta 1979 je docent na Akademiji, od leta 1990 pa redni profesor. Imel je kar 23 samostojnih razstav. V Zagrebu je prvič razstavljal leta 1995 v Galeriji Arterija. Za svoje delo je leta 1992 prejel nagrado Prešernovega sklada, leta 1996 Jakopičovo nagrado, letos pa Prešernovo nagrado za življenjsko delo in retrospektivo v ljubljanski Moderni galeriji.

RAZSTAVA O CELJSKIH GROFIH

- 7. junija je bila v cerkvi Sv. Marka na zagrebškem Gornjem gradu odprta razstava Celjski grofi. Razstava pokrajinskega muzeja iz Celja je bila postavljena v monumentalni baročni palači Vojković - Oršić - Rauch Hrvaškega zgodovinskega muzeja. Slavnostno otvoritev sta vodila hrvaški in

slovenski igralec **Zvonimir Zoričić** in **Peter Boštjančič**. Polno cerkev Sv. Marka je posebej navdušil koncert trobil, tolkal in orgel simfonikov RTV Ljubljana. Izvedli so skladbo Celjski grofi danes in nikoli več v šestih delih skladatelja **Urbana Kodra**, ki je bila prvič izvedena leta 1999 ob odprtju razstave v Celju. Kot posebno presenečenje so organizatorji na terasi muzeja priredili pravo srednjeveško pojedino. Vino se je pilo iz peharjev, hrana - pečeno meso, sir in kruh pa se je jedla z rokami iz glinenih posodic.

Razstava predstavlja najnovejša spoznanja o zgodovinski vlogi in pomembnosti celjskih grofov na srednjeevropskem prostoru v 14. in 15. stoletju. Z okoli 300 muzejskimi predmeti (dokumenti, kamniti spomeniki, grbi, slike, arheološki predmeti) je predstavljeno politično, družbeno in kulturno delovanje celjskih grofov. V 15. stoletju, za časa Hermana II. so se celjski grofi razširili tudi na hrvaške pokrajine. Po poroki Hermanove hčerke Barbare z ogrskim kraljem Sigismundom Luksemburškim so celjski grofi dobili fevd Zagorje ter upravo nad zagrebško škofijo in kraljevskim mestom Gradec. Postali

so hrvaški, slavonski in dalmatinski bani. Hermanov sin, Fridrih II. je ta položaj potrdil z ženitvijo s hrvaško plemkinjo Elizabeto Frankopan, vnuk Ulrik II. pa je vpliv celjskih grofov razširil na Srbijo in Ogrsko.

BESEDA IN SLIKA ZDENKE POZAIĆ

-12. junija je bila v Galeriji Fortezza (Klovičevi dvori) predstavljena druga izdaja "Besede in slik" grafičarke **Zdenke Pozaić**. V tem delu je Pozaićeva poskrbela za slike, za besede pa deset vrhunskih srednjeevropskih in hrvaških pesnikov. Predstavitev 18 najnovejših zvezkov, v katerih je avtorica izbirala pesnike, ustvarila grafike, bila izdajatelj, tiskar in knjigoveznik, je bil vrhunski kulturni dogodek. Pesmi so brali **Eliza Gerner**, **Josip Bobi Marotti** (Magistrale v slovenščini), **Željka Čorak**, **Višnja** in **Mladen Maciedo**, češki veleposlanik **Jiri Kudela** in **Dragutin Tadijanović**. Predstavljen je bil tudi Prešernov Srebrni venec v prevodu **Luke Paljetka**, ki od nedavna krasi tudi vitrino v knjižnici Slovenskega doma.

MEDNARODNO ZBOROVANJE NA BRIONIH

- Od 14. do 16. junija je bilo na Brionih mednarodno zborovanje pod naslovom Kakovostno izobraževanje in ustvarjanje. Sodelovali so številni strokovnjaki iz Hrvaške in tujine, tudi iz Slovenije. Svoja razmišljanja in ideje o pedagogiki in kakovosti šole so med drugimi predstavile tudi fakultete iz Ljubljane, Maribora ter Novega mesta. (*Mirna Korkut*)

VINSKA CESTA

- Župan zagrebške županije **Stjepan Kožić** je 28. junija z županom Brežic **Vladislavom Deržičem** podpisal pismo namere o izdelavi projekta skupne vinske ceste. Šla bi od Bizeljskega vinogorja preko Brežic, Harmice, Brdovca, Zaprešiča, Samobora, Jastrebarskega, preko Zagreba do Zeline. Projekt bi vključeval tudi skupni razvoj sadjarstva.

SLIKE LUKE PALJETKA V TALIRU

- V Dubrovniški galeriji Talir je bila 17. julija odprta razstava slik pesnika in dramatika **Luke Paljetka** poimenovana Glasba poletne noči. Njegov smisel za likovno izražanje je prijetno presenetil. Otvoritve razstave se je udeležil tudi

France Bernik, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, katere dopisni član je Paljetak. Po otvoritvi je lastnik galerije **Franjo Cetinić** udeležence pogostil v svojem kulturnem lokalu Talir, kjer je druženje trajalo do zgodnjih juturnjih ur.

DUBROVNIŠKI POLETNI FESTIVAL

- Od 10. julija do 25. avgusta so se v Dubrovniku odvijale 52. Dubrovniške poletne igre. Kot prva gostja iz Slovenije je 17. julija nastopila svetovno znana flavtistka **Irena Grafenauer**. 25. in 26. julija se je predstavila Slovenska filharmonija z dirigentom **Markom Letonjo**. Na prvem koncertu je nastopila slavna violončelistka **Monika Leskovar** z Dvoržakovim koncertom za violončelo v h-molu. Slovenska filharmonija je imela ta večer na sporedu tudi Plese iz Galante Zoltana Kodalyja in Sedem minijatur

za godala **Marjana Lupovška**. Drugi večer je bila gostja Slovenske filharmonije zvezda svetovnih scen **Marjana Lipovšek**, ki je nastopila kot solistka v ciklusu pesmi za mezzosopran in orkester Poletne noči Hectora Berliozza na stihe Gautiera. Oba koncerta sta bila v frančiškanski cerkvi Malih bratov. Marjana Lipovšek je v kratkem srečanju z novinarji dejala: "V Dubrovnik in na njegov festival sem prihajala že kot deklica z očetom Marjanom, ko je gostovala Slovenska filharmonija. Pozneje sem prihajala kot članica zborov Filharmonije. To, kar se je v Dubrovniku dogajalo med vojno, je bilo strašno in najmanj, kar lahko naredim, je darovati svoj nastop mestu. Dubrovniške igre so enkratne in znane po vsem svetu. Upam, da se bodo po vseh težavah vrnil denarno bogatejši časi, kot je bilo to v sedemdesetih letih v sezonah velikih umetniških dogodkov".

1. avgusta je bil na Držičevi poljani na programu Verdijev Requiem v izvedbi zborov in orkestra splitskega HNK pod dirigentsko palico **Nikše Bareze**. Ob zelo dobrem orkestru in zboru so nastopili sopranistka **Alessandra Rezza**, altistka **Ildiko Szoeny**, basist **Ivica Čikeš** in naš tenorist **Janez Lotrič**.

ZAGREBŠKI POLETNI VEČERI

- Od 7. julija do 25. avgusta se je v Zagrebu odvijal zelo pester poletni program v Klovičevih dvorih, cerkvi Svete Katarine in zagrebški katedrali. 30. julija je v Klovičevih dvorih nastopil Komorni godalni orkester Slovenske

filharmonije pod umetniškim vodstvom violončelista **Andreja Petrača**. Pred nastopom v Zagrebu so gostovali v katedrali na Rabu in v

cerkvi Svetega Donata v Zadru. Na programu je bila Druga suita za godala L.M. Škerjanca, koncert za violončelo in godala J. Haydna s solistom Andrejom Petračem in Serenada za godala P.I. Čajkovskega.

Komorni godalni orkester Slovenske filharmonije so ustanovili leta 1993 na pobudo **Borisa Šinigoja**, tedanjega direktorja Slovenske filharmonije. Po letu dni trdega dela je Orkester pod umetniškim vodstvom Andreja Petrača ter s koncertnim mojstrom **Miranom Kolblom** prvič nastopil 8. februarja 1995 leta na Prešernov dan v Črnomlju. Od takrat je ta ansambel eden od nosilcev glasbenega življenja v domovini z nešteti nastopi od Ljubljane do Dubrovnika. Je dvakratni dobitnik Prešernove nagrade, med svoje največje uspehe pa uvršča muziciranje z enim od največjih svetovnih violončelistov **Mišom Majskim** ter z ugledno flavtistko **Ireno Grafenauer**.

Violončelist Andrej Petrač je eden od najuglednejših slovenskih umetnikov. Je dolgoletni prvi violončelist Slovenske filharmonije. Je član Tria Orlando in profesor na Glasbeni akademiji v Zagrebu. 10. avgusta je v Cerkvi Sv. Katarine nastopil Trio Orlando, katerega člani so že omenjeni violončelist Andrej Petrač, violonist **Tonko Ninić** in pianist **Vladimir Krpan**. Na sporedu so bila dela Strahuljaka, Rahmáninova in Smetane. Pred nastopom v Zagrebu je Trio Orlando nastopil v krški katedrali in v cerkvi Marijinega vnebovzeta v Pagu.

GOSTOVANJA SLOVENSkih UMETNIKOV NA OSTALIH FESTIVALIH

- Od 14. julija do 14. avgusta je v Splitu potekalo 47. Splitsko poletje. 27. julija je gostovalo Slovensko mladinsko gledališče s Čehovimi Tremi setrami. To štiriurno predstavo je režiral **Toni Janežič**. Premiera te predstave bo v Ljubljani šele letos jeseni. Dobro priporočilo bo priznanje s Splitskega poletja, kjer je bila iz-

brana za najboljšo dramsko predstavo in je za to prejela nagrado Judita. 29. in 30. julija je bila na Peristilu premierna izvedba Verdijevega Requiem. Med solisti je nastopil **Janez Lotrič**. Na šestem Rovinjskem glasbenem poletju je v cerkvi Sv. Eufemije nastopil Komorni orkester iz Kopra pod vodstvom **Marka Vatovca** ob sodelovanju priljubljene slovenske altistke **Mirjam Kalin**. Zadnji dan tretjega Motovunskega filmskega festivala je publika lepo sprejela slovenski film Sladke sanje **Saša Podgorška**. Prikazan je bil tudi v Cannesu nagrajen slovenski film Nikogaršnje ozemlje bosanskega režiserja **Denisa Tanovića**, v katerem nastopata hrvaška igralca **Rene Bitorajac** in **Filip Šovagović**. 22. junija je Puluski filmski festival odprl slovenski film Barabe režiserja **Matjaža Zupaniča**. 21. julija se je v Zagrebu začel Prvi urbani festival. Osem dni za Zagrebčane ni bilo počitka, saj so se prireditve vrstile od jutra do večera po mestnih ulicah, trgih in dvoriščih. Festival se je začel s plesno predstavo Terminal slovenske koreografske zvezde **Matjaža Fariča**. Prizorišče je bil Center Kaptol. Predstavo so izvedli plesalci skupine Flota in rock skupina Psycho-Path. 25. julija so slovenski izvajalci **Schullerova, Kamnikar** in **Vajt** predstavili svojo intimo v "stanovanju", postavljenem ob Manduševcu. Prostor "stanovanja" je bil brez zidov in obrobjen z rdečim trakom. Znotraj so izvajalci opravljali gospodinjska dela in se prepirali. Pol ure pred koncem je policija performance prekinila, saj je umetnica Aleksandra Schuller pokazala svoje "čare" pod prho, postavlje-

no ob Manduševcu. V policijsko postajo so privedli tudi Gregorja Kamnikarja, oba zaradi motenja javnega reda in miru. Policija "Stanovanja" ni obravnavala kot umetniško delo, ampak kot dogodek za sodnika za prekrške in denarno kazen.

SLOVENEK JURKOVIČ KRBAVSKI ŠKOF

- Papež Janez Pavel II. je za apostolskega nuncija in naslovnega krbavskega škofa imenoval **Ivana Jurkoviča**, slovenskega diplomata pri Svetem sedežu. Za škofa bo posvečen 6. oktobra v ljubljanski katedrali. Krbava, severna Lika, se omenja že v 10. stoletju, škofijsko središče pa je postala leta 1185.

RADKO POLIČ

V KRALJU LEARU

Misterij hrvaškega gledališča je bil demistificiran 17. julija s svečano izvedbo Kralja Lear W. Shakespeara na otoku Mali Brijun v produkciji Teatra Ulysses. S to predstavo se je na hrvaško sceno po desetih letih vrnil **Rade Šerbedžija**. Predstava se je začela že v fažanskem pristanišču, ko sta po gledalce prišli dve ladji s Cordelijinimi snubci. Igralci so govorili stihne prostoru, ki jih je napisal

Luko Paljetak. Prvi prizor, ki se je videl na Mallem Brijunu, je bil popolnoma nagrajski norec, katerega je sijajno odigral **Rad-**

ko Polič. Francoskega kralja je živopisno odigral **Jure Ivanušič** z močnim slovenskim naglasom. Zadnji prizor je zopet pripadel Radku Poliču, tokrat oblečenemu, spečemu z nagriženim jabolkom v roki. Predstavo je režirala **Lenka Udovičkim** za razkošne kostime je poskrbela **Jagoda Buić-Wutthe**. Zanimiva bi bila primerjava sedanjega Kralja Leara Rade Šerbedžije z izvedbo pred devetimi leti na ljubljanskem odru....

DOKUMENTARNI FILM DEDIŠČINA VOJNE

- 24. avgusta je bil v projekcijski dvorani HRT predstavljen dokumentarni film TVS o miniranih hrvaških območjih Dediščina vojne režiserja **Marijana Frančoviča**. Dokumentarec je apolitičen; opozarja na dejstvo, da je na Hrvaškem 4.000 km² površin še onesnaženih z minami. **Damir Goršeta**, ravnatelj Hrvaškega centra za razminiranje je pojasnil, kako so Slovenci, ki so se po kratkotrajni vojni hitro rešili 600 min, hoteli pomagati pri reševanju tega problema v svoji sosesčini. V Sloveniji so ustanovili Mednarodni sklad za razminiranje ITF, ki ga sofinancirajo Američani. Film sicer govori o težkih akcijah razminiranja, prikazuje ponesrečene in spodbuja k previdnosti. Ostaja pa vprašanje: Ali Hrvati niso mogli sami prezentirati posledic vojne? Film bo 8. septembra prikazan na Svetovnem kongresu za razminiranje v Nikaragvi in bo zanimiva informacija svetu o milijonu še neaktiviranih min na Hrvaškem.

ZORA PLEŠNAR

- 11. septembra je bila v Fotoklubu Zagreb odprta razstava fotografij **Zore Plešnar**. Motiv njenih fotografij so liki, tesno povezani z avtoričinim habitusom, predvsem načinom komuniciranja z okoljem. Iz samih fotografij ni

bilo mogoče ugotoviti mesta, zato pa je zelo izražen avtorski pristop. Razstavljeni so bile fotografije iz ciklusov *Mirmo*, *Praznovanje*, *Veliki ljudje*, *Odsevi*, *Mariborski obrazi*, *Razpoloženje in Lipanci*. Zora Plešnar, rojena Mariborčanka, je upokojena predmetna učiteljica. S fotografiranjem se intenzivno ukvarja od leta 1968, ko je postala članica Fotokluba Maribor. Nosi naslov kandidata

mojstra fotografije Fotografske zveze Slovenije in AFIAP-a. Doma je na številnih razstavah predstavila več kot 1400 svojih fotografij, razstavljala je tudi v tujini. Prejela je stotrideset nagrad in pohval.

UMETNOST BREZ MEJA

- V sklopu Rovinjskih septemberskih slovesnosti je bilo organizirano tudi Drugo mednarodno likovno srečanje "Umetnost brez meja", na katerem se je zbralo deset slikarjev iz Slovenije, Avstrije, Italije in Hrvaške. Čeprav je ideja za takšno srečanje stara že 15 let, so ga prvič organizirali pred dvema letoma v Sloveniji, od lani pa v Rovinju na Hrvaškem. Letošnje srečanje je bilo v prostorih 300 let starega rovinjskega frančiškanskega samostana, kjer so ustvarjali Guerino, Oman, Valvasori, Cassetti, Logar, Freljih in Šimrak. Ob koncu srečanja so umetniki svoja dela razstavili v samostanu, domačinom poklonili vsak po eno sliko, organiziran pa je bil tudi multimedijски koncert slovenskega glasbenika in umetniškega fotografa **Lade Jakše**.

V DUBROVNIKU SE GLASBA SLIŠI TUDI PO FESTIVALU

- Že po tradiciji se po koncu poletnega festivala v Dubrovniku nadaljujejo koncerti z Dubrovniškim simfonijskim orkestrom pod dirigentskim vodstvom **Antona Nanuta**. 30. avgusta je bil v Kneževem dvoru na sporedu Koncert za violino in orkester Čajkovskega, s solistom ameriškim violinistom **Davidom Porterom**, in Mendelsonova simfonija št. 3 imenovana Škotska. 13. septembra je simfonijski orkester gostil moskovski otroški zbor *Vesnianka*. Ta zbor je bil ustanovljen pred 40 leti v Moskvi in predstavlja reprezentativni del Otroške zborovske Akademije, enega najboljših ruskih zborovskih ansamblov.

ZORAN PREDIN V JABUKI

- Na koncertu pred polno teraso zagrebškega kluba Jabuka je 5. oktobra nastopil slovenski kantavtor in ljubimec zagrebške publike **Zoran Predin**. "Bolj star bolj nor" je avtobiografsko zapel ta večni šarmer, zaradi katerega so v publikli zatrepetala mnoga ženska srca. V pristnem ozračju in ob pesmih z novega repertoarja svoje solo karijere Predin ni pozabil starih uspešnic Lačnega Franza: *Praslovan*, *Čakaj me*, *Zarjavele trobente*. *Pesem Ne mi dihat* za ovratnik je izvedel v novemu stilu, pretkanemu s kubanskim ritmom in zvokom.

GALA KONCERT HORNISTOV

- Ob sedemdesetem rojstnem dnevu hornista, pedagoga in našega uglednega člana prof. **Pre-rada Detička** je bil 11. oktobra v zagrebški dvorani Lisinski koncert simfoničnega orkestra HRT, Ansambla Hrvaškega društva hornistov in Moškega zbora HRT pod taktirko **Pavla Dešpalja**. Na proslavi je sodelovalo trideset hornistov, med njimi tudi številni Detičkovi učenci, najslavnejši pa **Radovan Vlatković**. Kot gosta sta nastopila **Fraydis Ree Wekre** iz Norveške, predsednica Mednarodnega društva hornistov, ter mladi hornist **David Kutas** iz Madžarske. Ob koncu koncerta so prvič izvedli delo Pavla Dešpalja "Svečana parada", ki je nastalo na pobudo maestra Detička. "Svečana parada" je koncertni stavek za osem rogov in veliki orkester. Delo je skladano v sonatni obliki. Na sporedu so bila še dela Haydna, Mozarta, Straussa in Montija. Za dolgoletno koncertno in pedagoško delo so se prof. Detičku zahvalili in mu čestitali predstavniki HRT, Zagrebške filharmonije, Hrvaškega društva glasbenih umetnikov in Hrvaška glasbena mladež. Našemu prijatelju in članu Preradu Detičku od srca čestita tudi Slovenski dom. Še na mnoga leta!

Kulturne dogodke spremljala
Polona Jurinič

VARAŽDINSKI BAROČNI VEČERI

Od 21. septembra do 7. oktobra so se v Varaždinu in okolici odvijali tradicionalni 31. Varaždinski baročni večeri, po mnenju strokovnjakov eden najboljših festivalov na Hrvaškem. Pokrovitelja festivala sta bila predsednik Republike Hrvaške **Stjepan Mesić** in hrvaško Ministrstvo za kulturo.

Na slavnostni otvoritvi v katedrali Vnebovzvetja blažene device Marije bi z Zagrebškimi solisti morala nastopiti naša proslavljena mezzosopranistka **Marjana Lipovšek**, ki pa je, na veliko žalost organizatorjev in verne publike, svoj nastop zaradi bolezni odpovedala. Zamenjal jo je slavni violončelist **David Geringas**.

Osrednja slovesnost je bila 28. septembra, ko je nastopil Komorni orkester Berlinske filharmonije pod dirigentskim vodstvom maestra **Vladimira Kranjčevića**. Maestro, ki je od leta 1994 ravnatelj Varaždinskih baročnih večeri, je ta večer proslavil štirideseto obletnico svojega umetniškega delovanja. 29. septembra je v Katedrali že tradicionalno nastopila Slovenska filharmonija s Komornim zborom RTV Ljubljana ter šestimi solisti. Dirigiral je maestro **dr. Mirko Cuderman**, izvedli pa so obsežen oratorij v treh delih Jephtha, G. F. Haendla. Oratorij je glasbeno delo z dramsko vsebino, namenjeno vokalno-instrumentalni izvedbi. To veličanstveno triurno delo velikega mojstra baroka, v vrhunski izvedbi orkestra, zbora in solistov, poslušalcev in ljubiteljev te glasbe ni pustilo ravnodušne. (P.S.)

ODLIKOVANJE MIRKU CUDERMANU 30. junija je hrvaški predsednik **Stipe Mesić** odlikoval **dr. Mirka Cudermana** z odličjem Danice Hrvaške z likom Marka Marulića. Dr. Cuderman je odlikovanje prejel za njegov prispevek h kulturnim vezem med Hrvaško in Slovenijo ter dolgoletno sodelovanje na Varaždinskih baročnih večerih. Cuderman je končal študij teologije v Ljubljani, na Dunaju je študiral na Visoki glasbeni šoli ter doktoriral muzikologijo na tamkajšnji Filozofski univerzi. Ustanovil in vodil je Komorni zbor RTV Ljubljana, ustanovil je tudi ljubljanski ansambel Consortium musicum. Na ljubljanski glasbeni akademiji je predstojnik Oddelka za cerkveno glasbo in pedagog.

Polona Jurinić

LJERKA OČIĆ IN PASTORELLA STANKA ARNOLDA

23. junija je bil v cerkvi Matere Božje Jeruzalemske na Trškem vrhu pri Krapini prvi koncert v ciklusu orgelskih koncertov HEFERER 2001. Nastopila sta priznana umetnika **Ljerka Očić**, orgle in **Stanko Arnold**, trobenta. Na programu so bile skladbe neznanih hrvaških skladateljev 18. stoletja iz arhiva frančiškanskega samostana v Klanjcu. Prekrasen dan, bogastvo cerkve, monumentalne orgle in muziciranje Ljerke in Arnolda so izpolnili uho, oko, srce in dušo vseh navzočih.

Dvajsetletno sodelovanje dveh umetnikov se je potrdilo tudi na promociji zgoščenke Pastorella in Zbirke skladb neznanih hrvaških skladateljev 18. stoletja. Zgoščenka Pastorella s sonatami iz Klanjca, izvedenimi na zgodovinskih zagorskih orglah, sta izdala Cantus d.o.o. in Društvo za promoviranje orgelske glasbene umetnosti "Franjo Dugan". V predgovoru k zgoščenki je Ljerka Očić med drugim zapisala: "Treba je bilo odgnati temo o kateri piše pesnik **Ivan Goran Kovačić** v svoji Kmečki cerkvi, temo, ki na dnu ladje postaja vse bolj črna, in preprihati piščalke orgel, ki razmajane molčijo pod stropom. Treba je bilo obnoviti te čudovite, prekrasne instrumente, ki so nedotaknjeni prespali svojo zgodovino. S tem zvočnim zapisom smo hoteli zapisati hrvaško orgelsko tradicijo skozi ljubkost dvodelne enostavčne sonate neznanih skladateljev, ki so delovali na območju Hrvaške v 18. stoletju. To so fiori musicali z za-

gorskih bregov, najdeni v dveh orgelskih knjižicah v arhivu frančiškanskega samostana v Klanjcu". Zbirka skladb neznanih hrvaških skladateljev 18. stoletja, ki sta jo priredila oba umetnika, je zbirka transkripcij sonat za trobento in orgle. Zapolnila naj bi vrzel, ki vlada v literaturi za ta dva instru-

Ljerka Očić

Stanko Arnold

menta. Obenem naj bi prispevala k popularizaciji hrvaške glasbeno-kulturne dediščine. Zaradi značaja in izvajalskih možnosti trobente je bilo potrebno sonate transponirati v ustrezne tonalitete. Ta zbirka se razen v izvorniku temelji tudi na izdaji "Edition Bizjak Nr. 8713" iz leta 1988, v kateri je organist **Milko Bizjak** zbral in objavil orgelske sonate hrvaškega in slovenskega območja.

K uspešnemu koncertu in posnetku na zgoščenki je vsekakor prispevala tudi družba Heferer, ki je leta 1995 v cerkvi matere Božje Jeruzalemske na Trškem vrhu restavriral orgle graškega mojstra Antoniusa Roemera iz leta 1763. Družba Heferer, prva hrvaška delavnica orgelj, harmonijev in klavirjev, je nastala leta 1849 v Gradcu, od leta 1870 pa deluje v Zagrebu. Delavnica je izdelala 263 orgel na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini, Sloveniji in Avstriji. Je specializirana za restavriranje zgodovinskih orgel, za kar je prejela visoka domača in mednarodna priznanja.

Uspešnem koncertu je botroval tudi ambient ene od najlepših baročnih cerkev v tem delu Hrvaške. Romanska cerkev Matere Božje Jeruzalemske je bila zgrajena v letih 1750-61. Kot svojo zaobljubno cerkev so jo zgradili pobožni meščani in kmetje, da bi vanjo postavili čudodelni Marijin kip, prinešen iz Jeruzalema. V cerkvi so bogato okrašeni oltarji, ki so nastali v zagrebški delavnici **Antona Merzija**, umetniške slike **Antona Lerchingera** iz Rogatca in orgle **Antona Roemera** iz Gradca.

Jožef Anton Lerchinger (? 1720 - ? 1792) se prvič omenja leta 1741 kot pomočnik slikarja Pachmayerja, in sicer ob oslikovanju kapele Matere žalostne v župni cerkvi na Ptujju. Od leta 1752 je živel v Rogatcu. Nanj je vplival pavlinski slikar Ivan Ranger. Slikal je po naročilu cerkev in plemiških družin Attems, Gaisruck, Rattkay, Oršić. Njegova dela so omejena na Štajersko in Hrvaško. Na Hrvaškem so ohranjene freske v kapelici v gradu Gornja Stubica, sobi v gradu Miljana, župnijski cerkvo v Ivancu Koprivniškem in kapelici Sv. Križa župnijske cerkve sv. Ivana v Novi Vesi v Zagrebu. Freske v že omenjeni romarski cerkvi na Trškem vrhu so nastale leta 1772.

Polona Jurinić

SLOVENSKA LUTKARSKA KAZALIŠTA NA 34. PIF-u

Zahvaljujući zemljopisnoj blizini Slovenije na najstarijem međunarodnom zagrebačkom kazališnom festivalu, tradicionalnom PIF-u (Međunarodnom festivalu kazališta lutaka) vrlo često ima veliki broj sudionika iz Slovenije. Ove je godine uz Hrvatsku najzastupljenija svojim kazalištima bila upravo Slovenija, a dodajmo da je u Međunarodnom stručnom žiriju radila poznata ljubljanska lutkarica **Helena Šobar Zajc**, te da se svojim lutkarima i promocijom dviju knjiga ("Maska" i "Mimičke lutke") predstavila i mariborska kreatorica lutaka i predavačica **Breda Varl**.

Najuspješniji prema reakcijama kritike i publike bili su lutkari iz Ljubljane, Kazalište lutaka Konj s predstavom "Zbogom, prince" za koju je poznati likovni umjetnik **Silvan Omerzu** višestruko nagrađen: za režiju, scenografiju, kreaciju i tehnologiju lutaka. Čudna i mračna priča besprijevorno izvedena bila je prava poslastica za kraj PIF-a.

Redovit gost jesenskog lutkarskog festivala u Zagrebu jest Lutkarsko kazalište Maribor (ove godine i gost na osječkom Susretu lutkarskih ka-

zališta Hrvatske) čiji su članovi veselom igrom "Norci" razgalili zahvalnu ali i kritički raspoloženu publiku.

Iuna Ornik članica je Lutkarskog kazališta iz Ljubljane te je svojim autorskim projektom "Lalanit" ujedno bila i predstavica svojeg kazališta. Animirajući obične predmete iz kućanstva (kako je sama priznala, inspiracija joj je bilo svakodnevno bavljenje s novorođenim sinčićem) poput peleni ili kvačica, Ornikova je osmislila vedru i dinamičnu predstavu. Poput "Lalanita" i predstava "Koko lijeva, koko desna" Lutkarske skupine Uš iz Ljubljane namijenjena je najmlađem uzrastu - problem dolutale stolnoteniske loptice u dvorište potiče mladu publiku na sudjelovanje.

Predstava namijenjena odraslima došla je iz Slovenske Bistrice gdje u zapuštenom krilu staroga grada djeluje Lutkarsko kazalište K. Zrnovič. Njihova predstava "Nylon" pokazuje kako se o najozbiljnijim stvarima može pripovjedati na ležeran način, te kako najbanalnija sredstva prikazuju temeljne svemirske preokupacije.

Olga Vujović

spremljavalcev iz raznih krajeva Slovenije. Vadijo in nastopajo po Sloveniji in v tujini le ob vikendih. Namišljeni zdravnik Hansa Weigla je njihova tretja predstava.

Zelo teško vlogu namišljenoga zdravnika je z velikih naporom in navdušenjem odigral **Sebastijan Kamenik**, sicer hišni humorist gledališke skupine. Na odru je bil vso predstavu. Člane čudne družine so odigrali **Janka Mirt**, **Valter Vertačnik**, **Manja Cevec** in **Jure Vergel**. Zmešanega pravega doktorja pa **Viki Vertačnik**. Najbolj nas je presenetila živahnost igre služkinje Mimi, ki jo je igrala **Simona Jakopin**. Iskrene čestitke za smeh, ki nam ga je privoščilo gledališče "Nasmeh" skupaj s svojom tehničnom ekipom. Posebej pa režiserki **Materi Fabjan** in mentorici **Alenki Bole Vrabec**.

S.J.

ALI STE ŽE PREBRALI TO KNJIGU?

Dragi bralci, zaveznici slovenske besede, lepo pozdravljeni. Današnji jezikovni kotichek nastaja u poslavljajućem se nedeljenskom večeru, ki se je u skladu z letnim časom že pred kar nekaj urami odel u novembrski mrak. Prasketajuće grlo u neprijeten prehlad, ki sem ga staknila neznano kje, sta krivca za to, da ne bo naravan tako poučno kot običajno - u predstavitev slovničnih zakonitosti slovenskega in hrvatskega jezika in pasti, u kateere zaradi podobnosti med njima, uporabniki zaidemo. Kar pa ne pomeni, da postaja takšen odmik od osnovnege koncepta novo pravilo. Ampak za danes mi je oprošćeno, kajne? Ko je u jesensko melanholičnem popoldnevu na marljivem delu bolezen, še prej kot sicer z veseljem posežemo u dobri knjigi. Prepričana sem, da sploh ne oklevate vzeti u roke slovenske knjige in se predati blagozvučnomu ritmu domaće besede. Toda najverjetneje so slovenske knjige u slovenščini, ki so vam na voljo, precej častivredne starosti in morebiti bi kdo med vami rad spoznal, kaj in kako ustvarjajo slovenski pisci danes. Da mi ne boste očitali, da je do najnovějšíh knjig pot malce dolga (po njih je potrebno običajno stopiti u Sloveniju), bi vam rada predstavila, kateere novejšee slovenske knjige, u hrvatskem prevodu, seveda, je moć dobiti povsem blizu - po zagrebskih knjigarnah, torej tudi po zagrebskih knjižnicah. Pravzaprav me je najprej na moć zanimalo, kaj se je dogajalo (in ali se je sploh kaj dogodilo) s knjižnim prevodi iz slovenščine u hrvatsćino u zadnjih desetih letih, ko obedve državi slavita prvo desetletnico samostojnosti. Sprehod po zagrebskih knjigarnah u centru mesta bo pravi način, da to izvem, sem prepričana. In se odpravim. Uvodni klepet s prodajalkami je dal povsod enako pićle rezultate. Na vprašanje, ali imaju kaj slovenskega, so vse neobgljeno - mogoće ne bi bil daleć od resnice izraz povsem nevedno, kar me je priznam, precej pogrelo (ćeprav se moćno bojim, da se ne bi mnogo bolje znašle, će bi jih pobarala po italijanskih avtorjih) - skomigale z rameni in me pošiljale nekam med police, kjer sicer shranjujuje prevode tujih literatur, kamor slovenska po vseh pravilih sodi. Potem ko sem trdno odloćena, da bom ugotovila, koga od Slovencev Hrvati danes prevajaju, se torej ne ustrašim nepreglednih polic in u tej gomili poskušam prepoznati kakšno domaće ime, pri ćemer sem na najboljši poti, da me zaradi nužno potrebnega zvijanja, će hoćem kaj videti, vratu dan potom zadene "heksenšus". Kakšna pa je bila konćna bera? Poleg pričakovanih uveljavljenih slovenskih pisateljskih imen ni manjkalo tudi presenećenj, to vam že moram priznati.

U zadnjih desetih letih so hrvatski prevajalci prevedeli (kar/samo - odvisno od vaše perspektive, vendar branija ne bo zmanjkalo) 27 slovenskih knjig, precej prevodov pa je bilo objavljenih tudi u specializiranih revijah oz. časopisih, ki se ukvarjaju z literaturom, na primer Forum - tam lahko najđete predvsem poeziju: **Tauferja**, **Jarca**, **Vodnika**, **Šalamuna**, **Zlobca**, **Quorum** - tu so

GLEDALIŠKA PREDSTAVA NAMIŠLJENI ZDRAVNIK

Na 2. Mednarodnem festivalu gledališć slepih in slabovidnih 9. oktobra u Zagrebu, je u dvorani gledališća "Vidra" nastopilo slovensko gledališće slepih in slabovidnih "Nasmeh". Gledališće "Nasmeh" je ustanovljeno u majhni vasi Breznica pri Žirovnici na Gorenjskem in deluje pet let. To je majhna skupina sedmih igralak in igralcev, ki jim pomoga nekaj

objavljeni predvsem najmlajši slovenski avtorji (**Hudej, Čučnik, Čar, Čater** ...), Godine nove. Kot zanimivost bi rada omenila, da se med prevajalci iz slovenščine v hrvaščino bolj ali manj ponavljajo stalna imena oseb, ki se ukvarjajo s predstavitvijo slovenske literature izven meja domovine. Nekateri med njimi so na Hrvaškem vidni kulturni delavci, omenila pa bom tudi tiste z več prevodi: **Branko Čečec, Edo Fičor, Jagna Pogačnik, Mirjana Hećimović** - ki se trudi s prevodi **Draga Jančarja, Anamarija Paljetak, Luko Paljetak** - za prevod pesmi in pesnitev Franceta Prešerna je dobil nagrado mesta Kranja, **Jadranka Matić-Župančič, Josip Osti, Slavko Mihalić** - verjetno ga poznate tudi kot predsednika Društva hrvaških pisateljev, **Božidar Brezinščak Bagola**.

Brez dvoma lahko obelodanim, da je, kot je razvidno iz moje osebne raziskave, najbolj prevajan - če upoštevam vse objave, ne le knjižne, temveč tudi revialne - slovenski književni ustvarjalec na Hrvaškem v tem obdobju pesnik in esejist mlajše generacije **Aleš Debeljak**, sicer tudi predavatelj na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani, kar je posledica ne samo nedvomne kvalitete njegovega pisanja, marveč tudi njegove osebne zavzetosti pri promoviranju lastne literature. Povedati je potrebno, da se s prevodi knjig v hrvaščino lahko pohvalijo samo sodobni, na domačih književnih poljih že uveljavljeni in še živeči slovenski pisci. Med njimi je, glede na že dve dobljeni nagradi le nekaj let stare literarne nagrade kresnik (leta 1999 za roman *Zvenenje v glavi* - na policah knjigarn jo boste našli pod naslovom *Zujanje* u glavi - ter leta 2001 za delo *Katarina, jezuit in pav*), ki jo za najboljši roman v določenem letu v Sloveniji na kresni večer podeljuje časopisna hiša *Delo*, s štirimi knjigami na očitno povsem upravičenem prvem mestu **Drago Jančar**. S po dvema pa mu sledita generacijska vrstnika že omenjeni **Aleš Debeljak** in **Andrej Blatnik**.

Izjeme seveda morajo biti povsod, torej tudi v prevodnih vodah. Gotovo si lahko mislite, da je izjema s prevodom knjige že umrli pesnik, o katerem je bilo prelitega nemalo črnila ne le literarnih kritikov, marveč tudi šolajoče se slovenske mladine, France Prešeren, ki ga s Sonetnim vencem spoznavajo kot edinega predstavnika slovenske književnosti tudi hrvaški srednješolci. Torej, če Prešeren in Jančar nista nobeno prevajalsko presenečenje, ampak sodi že tudi slednji med slovenske klasike, Blatnik in Debeljak pa se tudi že precej časa in precej uspešno plavata v literarnih vodah in ju bralcem tudi priporočam, sem bila presenečena, da se prevaja avtor **Brane Mozetič**. Zanj, sem precej prepričana, še gotovo niste slišali.

Ko odkrijem, da so za prevode sodobnikov najbolj zaslužni osebni stiki med ustvarjalci in uredniki ali pa literarni okus prevajalca in njegova "ponudba", stvari postanejo precej bolj jasne. Kaj slovenskega se trenutno prevaja v hrvaščino, ni stvar literarne kritike, marveč posameznikove izbire. No ja, ali ni večinoma tako? Ne smem pa zanikati, da so me še bolj kot Mozetič presenetile revialne objave avtorjev iz nekkih drugih časov: Antona Martina Slomška, Frana Levstika in Izidorja Cankarja. Pa še kritika. Slovenske otroške in mladinske literature pa Hrvatje praviloma v devetdesetih letih niso prevajali. Škoda. Še sreča, da spet obstaja svetla izjema. Maček Muri **Kajetana Koviča**. Ste ga vi že prebrali? Kaj pa vaš vnuk?

Mateja Tirgušek

IZLET V SLOVENSKO BISTRICO IN NA POHORJE

Lepa je naša dežela, ta košček sveta na razkrižju evropskih poti od severa na jug. Na tokratnem izletu smo obiskal kraje med Pohorjem in Halozami. Slovenska Bistrica leži ob vznožju Pohorja, na križišču-cest Maribor - Celje. Prva naselbina je nastala v rimskih časih; pozneje so jo utrdili z obzidjem in štirimi vogalnimi stolpi. Mesto je utrpelo veliko škode med turškimi vpadi. Vidnejši razvoj je prinesla cesta med Dunajem in Trstom. Za razvoj mesta pa je bila usodna premaknitev železniške proge stran od mesta, ko se je zgradila južna železnica.

Reprezentativna stavba grajskega poslopja je bila sezidana v 13. stoletju. V 17. stoletju je dobila današnje obliko. Ima centralno dvorišče z arkadami in tvori z grajskim parkom spomeniško celoto. Ob vodstvu skozi znamenitosti smo izvedeli, da je bil grad v lasti Wildensteinov, ki so dali obliko tudi grajskemu parku v francoskem stilu. Leta 1717 so grad kupili grofje Attemsi, ki so bili zelo priljubljeni med ljudmi in so ostali lastniki do leta 1945. Končno podoba je grad dobil leta 1721, ko so Attemsi poskrbeli za izgradnjo stopnišča. Dvorni slikar Attemsov je bil znameniti **Ivan Flurer**, ki je v baročnem stilu poslikal najlepše freske v viteški dvorani, na osrednjem stopnišču in v grajski kapeli. Freske so obstojne, ker so bile slikane na moker omet. Zanimiva je soba s skicami Rimske ceste. Zgradili so jo meter in pol pod zemljo in jo obložili s pohorskim kamnom z marmornatimi meljniki. Tam je zapisano, koliko je cesta oddaljena od Rima. Ostale posebnosti so soba z edinstvenimi kamninami s Pohorja, razstava vin bistrških vinarjev, poročna dvorana, okrogli stolp, kjer se tudi danes stopa v zakonski stan. V gradu sta tudi spominska in delovna soba pisatelja iz Polskave - **Antona Ingoliča**. Na ogled je 2.500 knjig iz njegove osebne zbirke. Grad skrbno obnavlja jo od leta 1985.

Pot nadaljujemo mimo znamenite župne cerkve Sv. Jerneja, skozi idilično gričevnato pokrajino med senožetmi in gozdovi. Sončna pobočja so zasajena z

vinogradi. Ob potokih je bilo nekoč veliko mlinov in žag, ki so rezale les. In že smo pri Svetih treh Kraljih, v penzionu Jakec, kjer nas čaka dobro kosilo. Tukaj, 18 kilometrov nad Slovensko Bistrico, je znano smučarsko središče na višini 1.186 metrov. K Svetim trem Kraljem vodijo poti iz vseh podpohorskih vasi - Tinja, Ruš, Areha, Rogle - rimskega kamnoloma. Tu smo se razdelili v dve skupini; po različno dolgih poteh pridemo na skupni cilj - k Črnemu jezeru, pravemu biseru narave. Nekoč so tukaj vodo zajezili, po potrebi pa so jo spustili, da so hlode lahko spuščali v dolino. Hlodi so drseli po rižah z vodo iz jezera v nižine. Cvetela je lesna trgovina. V jezero, ki je globoko od 3 do 4 metrov, se stekajo štirje potoki. V tem naravnem rezervatu rastejo redke rastline (mah, nizki močvirski bor), tu živijo redke živali in se zbirajo številne ptice. Izreden kraj za ornitologe!

Mimo doma na Osankarici vodi pot do bojišča Pri treh žeblih, kjer je januarja leta 1943 padel celoten Pohorski bataljon. Tu je ugasnilo 70 mladih življenj. Med visokimi ravnimi jelkami se skriva spomenik kiparja **Slavka Tiheca**. V teh gozdovih so zrasla tudi čudovita drevesa, med njimi največje v Sloveniji - Maroltova jelka, ki sega do neba. Pohorje je rezervat čistega zraka, čistih voda in čudovitih kamnin, ki jih ni mogoče najti drugje.

Žal si nismo ogledali Studenice, samostana dominikank iz 13. stoletja, ki stoji ob vznožju mogočnega Boča. Tukaj čudežno izvirajo močni kraški studenci - izviri življenja, zajeti v samaostanskem dvorišču. Objekt je edinstven spomenik sakralne arhitekture. Pa drugič. Večerno sonce je obarvalo gozdove v rdeče, rume in zelene odtenke jesenskega večera. Zasanjane senožeti in vinogradi se poslavljajo od nas, ko odhajamo v dolino iz prelepega gorskega sveta. Spoznavati lepoto in bogastvo naše dežele pomeni, da smo bogatejši tudi mi. *Cvetka Matko*

IZLET V ŽUŽEMBERK IN DOLINO REKE KRKE, SREDIŠČE SUHE KRAJINE

Lepa sončna sobota je bila in kot velikokrat prej smo se z avtobusom odpeljali odkrivati nove kraje naše lepe "dežele". V Žužemberku nas je na trgu pred starim gradom pričakal turistični vodič dr. Janez Gliha, po poklicu veterinar, in nam s svojim gromkim in veselim glasom zaželel dobrodošlico. Poln humorja nam je bil ta dan nepozaben spremljevalec in odličan vodič. Po dobri kavici smo odšli na ogled ruševin starega gradu, ki še vedno, kljub opustelosti, vzbuja strah in spoštovanje. Skozi nekdanja grajska okna se nam je odprl prekrasen pogled na dolino reke Krke. Presenetila nas je neverjetna razgibanost terena. Dolina reke Krke se na delu pod gradom zoži in na obeh bregovih lahko vidimo strnjeno staro naselje.

Grad Žužemberk je eden najslikovitejših v Sloveniji. Njegova dolga zgodovina je tesno povezana z razvojem samega kraja. Najstarejši del gradu sega v romansko dobo (13. stol), stanovanjski deli v gotsko (14. stol.). Po izumrtju prvih lastnikov je grad prišel v roke Habsburžanov. Turjaški grofi so ga dobili v last leta 1538. Za časa turških vpadov so ga dograjevali; tedaj je dobil obrambno obzidje s šestimi okroglimi stolpi. Grad je začel propadati leta 1708, ko se je iz njega izselil zadnji lastnik knez Auersperg. Enako usodo je kmalu doživelo tudi okrajno sodišče, ki je imelo stoletja sedež v gradu. Dolga leta je gradu niso vzdrževali in je propadal; k temu so prispevali tudi dogodki v 2. svetovni vojni. Zdaj ga obnavlja za potrebe občinske uprave. Zadnji lastniki so ga z zemljišči vred podarili občini. Pod Auerspergi (17. stol.) se je tu razvilo železarstvo. Rudo so kopal na manjših rudiščih po Dolenjski. Ob tem je cvetelo obrtništvo: usnjarstvo, krznarstvo, krojaštvo, čevljarstvo in ribištvo. Litoželezarski obrat je kmalu zaslovel po celi monarhiji in to z najzahtevnejšimi izdelki: nadgrobnimi križi, pečmi,

mostovi. Tukaj so vlili slavne zmaje z Zmajskega mostu v Ljubljani. Izgradnja železniške mreže je zaobšla Žužemberk in povzročila propad obratov. Konec 19. stoletja se je zaradi tega iz Suhe krajine v Ameriko izselilo več tisoč ljudi.

Ko smo bili že polni znanja o zgodovini kraja, smo si ogledali ponosno stoječo veliko dvostolpno župno cerkev sv. Mohorja in Fortunata na robu hriba Zafara. Nedavno so jo lepo obnovili. Baročna cerkev je bila zgrajena leta 1769, vendar žal leta 1944 požgana. Župnik nam je pojasnil težave pri obnovi cerkve in zidanju novega župnega dvora, danes pastoralnega centra. Manjši spomenik pred cerkvijo nas je spomnil na padle žrtve iz druge svetovne vojne (domobranci, Italijane, Nemce).

Na sosednjem bregu Cvibljju smo si ogledali vitek in visok spomenik NOB v spomin padlim partizanom. Ob pripovedovanju o dogodkih iz 2. svetovne vojne se globoko zamislimo in si rečemo: nikoli več. Italijanske okupatorje so leta 1942 iz tega kraja pregnali partizani, silovito pa so se borili z Nemci in domobranci.

Polni vtisov smo se z avtobusom odpeljali ob reki Krki, med hribčki in dolinami, k 17 km oddaljenemu izviru reke Krke. Med vožnjo nam je g. Gliha pojasnil novejšo zgodovino Žužemberka. Pomemben vir dohodka so bogati gozdovi jelk in bukev. Na bregu Krke smo videli žago na parni pogon in mlin, ki pričata o nekdanji močni gospodarski dejavnosti v dolini Krke. Konec 19. stoletja so odprli prvo hranilnico in posojilnico. Tukaj je bila tudi tovarna papirja in smodnika (18 stol.). Po drugi svetovni vojni se industrija nikoli ni posebej razvila, ljudje se vozijo na delo v Novo mesto, Ljubljano in drugam. Kmetijstvo je dobro razvito, prav tako se uveljavlja turizem. Reka Krka se proti izviru zoži. Ustavili smo se pred malim jezercem, za katerim je vhod v 150 m dolgo podzemno krško jamo. Posebno urejena pot in razsvetljava v jami nam razkrijeta vse značilnosti, od kapnikov do človeških ribic. Na koncu jame je jezero, ki ponikne v zemljo in pred jamo izvira kot reka Krka. To je najdaljša in najmirnejša slovenska reka. Pod gradom Žužemberk se po treh slapovih umiri, razširi in teče do Brežic, kjer se zlije v Savo. Polni krasot, ki jih je narava podarila temu kraju, in vsega, kar so skozi dolga stoletja ustvarili tukajšnji ljudje, utrujeni in malo lačni odidemo proti turistični kmetiji "Koren" nedaleč ob Krki. Posedli smo v senco na vrtu in občudovali miren tok reke. Postregli so nas z dobrim kosilom ter pehtranovo potico za posladek.

Vsi veseli in zadovoljni smo se mimo Novega mesta odpeljali do avtoceste za Zagreb. Pri Otočcu smo se ustavili, da bi še enkrat od blizu občudovali reko Krko in tamkajšnji grad, danes znani hotel z restavracijo. Ob torti in kavi smo zaslanjano obujali vtise lepo preživete sobote in hitro, prehitro smo bili spet v Zagrebu.

Zlata Jeras

SLAVKO ĀRBITER:

MOJA DEŽELA

*Ob jasnem jutru ko me ptičic pev zbu
di in sonce obsije deželo mojo,
kot rajski vrt, čarobna, mi se ona zdi,
Stvarnik, hvala za dobroto tvojo.*

*Blišč snežnikov pod nebom te obdaja,
od tod slapovi, izviri bistrih rek,
njih tok v dolini polja in prod napaja,
pod njim v globini brezna buči iztek.*

*Na jezerih modrozelenih gladine,
po kotanjah izpod gora kamnitih
veličastno se zrealijo planine
s cvetjem krasnolistnih z roso umitih.*

*Bistra Soča, Sava, Krka in Savinja,
skakljaje živo prišume v nižino,
val peneči v zlate iskre se razplinja
in žitna polja orose dolino.*

*Na gričku višnjem bela cerkev se blešči,
zvonik od tam nam dneva čas oglasi,
zvečer k počitku, zjutraj k delu zvon doni,
v nedeljo verne vabi k sveti maši.*

*Dejce naši so malike zapustili,
kristjanov evangelij so spoznali,
pravoverni so se Frankom priklonili
in tujčinu postali so vazali.*

*Stoletja narod s tujcem bije mučni boj,
več kot meč, beseda je kljubovala,
da bi dom in rod domači obranil svoj,
kar mu tuja sila še ni skončala.*

*V tihem gozdu žrtev boja grobek krije,
nad grobom duh junaka ne miruje;
"Dežela, bog te obvaruj razprtije,
ljudstvo le mir in delo potrebuje".*

*Zemlje-lačen tujčin nas neljubo gleda,
morje modro, zemlja brdka mu diši,
za bogatstvo svoje, v naše rad posega,
za kruh vsakdanji naš, skrb ga ne mori.*

*Prijat' ljev družbi srčno se veselimo,
kot žlahto pričakujemo soseda,
ki svojo čisla in mojo domovino
in ljuba mu je bližnjega beseda.*

*Zdaj si prosta tujcev puhle velikosti,
glasno, gromko se ori pesem tvoja,
ki vsakem srcu oživlja čut mladosti
in ti k sreči kliče, dežela moja.*

(junij 2001)

PREVENCIJA KARDIO- VASKULARNIH BOLESTI

S malo truda i željom za promjenama možemo bitno utjecati na pojavu "Broj 1 ubojice" Zapadnog svijeta - kardiovaskularnih bolesti. Bolesti srca i krvnih žila moguće je prevenirati, tj. mudru narodnu poslovicu "bolje spriječiti nego liječiti" u ovom slučaju moguće je i više nego dobro primijeniti. Prije nego dođe do potrebe uzimanja raznih lijekova, te možda i uvijek rizičnih kirurških zahvata moramo misliti na svoje zdravlje, gledati u budućnost. Samo malom promjenom životnih navika možemo puno učiniti za naše zdravlje.

Većinu rizičnih faktora za razvoj bolesti srca možemo promijeniti, liječiti ili kontrolirati. To su povišeni krvni tlak, visok kolesterol u krvi, pušenje, tjelesna neaktivnost, prekomjerna težina i pretilost, šećerna bolest i dr. Prvo pravilo kojim ćemo održati naše srce zdravim je umjerena i pravilna prehrana. Osnovu prehrane trebali bi činiti povrće, voće, riba, bijelo meso kao što je perad, te ograničen unos masti, šećera i soli koja se povezuje s povišenim krvnim tlakom. Važnu ulogu u prevenciji svakako ima i tjelesna aktivnost. Danas u doba tehničkog napretka i pretežno sedentarnog načina života, moramo znati koliko je važno za naše zdravlje izdvojiti vrijeme za tjelesnu aktivnost. Jasno je da samo redovitim vježbanjem možemo održavati dobru cirkulaciju sa jakim i zdravim srcem koje je onda sposobno dopremiti više krvi i više kisika udaljenim organima. S pušenjem nema dileme - prestati pušiti jedina je alternativa. Pod utjecajem udisanja duhanskog dima dolazi do oštećenja stijenki krvnih žila i ubrzanja procesa ateroskleroze, raste krvni tlak, ubrzava se rad srca, raste razina kolesterola u krvi. Osim što djeluje na kardiovaskularni sustav, pušenje se povezuje s oboljenjem od zloćudnih tumora, bolestima respiratornog i probavnog sustava.

I na kraju, ali ne manje važno, nužno je izbjegavati stres onoliko koliko nam to omogućuje današnji način života. Zato treba pokušati naći malo vremena za sebe i baviti se aktivnostima koje nas opuštaju. Niti jedan od faktora rizika neće sam po sebi uzrokovati oboljenje kardiovaskularnog sustava, no što ih je više, veća je vjerojatnost da će nastati. Zato je i najbolje zaštititi se unaprijed, svesti faktore rizika na minimum i time prevenirati razvoj bolesti srca i krvnih žila.

Dr. Vlasta Merc

ZDRAVILNE RASTLINE:

ŠE O DIŠAVNICAH

Že u prejšnji številki sem pisala o dišavnicah, ki so zelo zdravilne, s pridom pa jih lahko uporabljamo tudi pri kuhanju (bazilika, česen, peteršilj, žajbelj, vrtna materina dušica). Tokrat predstavljam še nekatere vsestransko koristne dišavnice.

Brinje (hr. borovica)

Juniperus communis

Grm raste na suhih, kamnitih tleh. Uporabljajo se zrele jagode, ki so cenjena kuhinjska dišava pri pripravljanju kislega zelja, ribjih juh in divjačine. Brinje in njegovo eterično olje blago ženeta na vodo in razkužujeta sečila. Brinjevo olje se deloma izloča preko dihal, jih tako razkužuje in pomaga pri prehladu. Pri previsokih odmerkih preveč draži ledvice in celo povzroča krvavitev, zato je brinje ob akutnih vnetjih ledvic in v nosečnosti nevarno. Dovoljeno je do šest jagod na dan.

Komarček (hr. koromač)

Foeniculum vulgare

Komarčkovi plodiči vsebujejo tako kod plodiči njegovih sorodnic janeža in kumine eterično olje, ki odganja vetrove iz črevesja in preprečuje nezdrava črevesna vrenja. S komarčkom odišavimo meso, ribe, sir in tudi kruh. Nezrele kobule dodamo kumaricam, ko jih vlagamo v kis. Mladi listi so sočni in okusni in skuhanje zabelimo z maslom in drobtinami kot beluše. Dobra je tudi zelenjavna omaka podobna špinači. Čaj za znižanje prevelike telesne teže: trikrat na dan pijemo prevretek, ki ga pripravimo iz čajne žličice plodov in dveh čajnih žličk komarčkovih korenin. Čaj zmanjšuje občutek lakote (seveda moramo obenem paziti na prehrano).

Pehtran (hr. estragon)

Artemisia dracunculus

Eterično olje zeli zbuja tek, deluje antiseptično v prebavilih in blaži želodčne težave. Zmanjšuje premočno izločanje želodčne kisline. Z drobno sesekljanimi lističi potresamo solate, dodajamo ga k omakam, ribam in vloženi zelenjavi. S pehtranom odišavljen kis je znana delikatesa. Najboljša pa je seveda znana slovenska pehtranova potica. Če želimo vzgajati pehtran, ga moramo saditi v globoko humusno prst. Potrebujemo sonce in zatišje. Iz lastnih izkušenj vam ne svetujem vzgoje iz semena, ker bo zrasel brez vonja in okusa. Razmnožujemo ga s poganjki iz stare rastline. Če posadimo k pehtranu še nekaj kopriv, bo odlično uspeval.

Šatraj (hr. vrtni vrijesak, čubar)

Saturea hortensis

Eterično olje deluje podobno kot olje mate-

rine dušice. Kot začimba se dodaja h klobasam, fižolu, zelenjavnim jedem, omakam.

Janež (hr. anis, slatki koromač)

Pimpinella anisum

Janež pospešuje vse telesne funkcije, zlasti krvni obtok. Blaži napenjanje in črevesne krče ter miri kašelj. Pospešuje nastajanje mleka pri doječih materah. Domači janževce: liter domačega žganja zmešamo s pol litra vode, četrt kilograma sladkorja in 5 žlicami sveže zdrobljenih janeževih plodov. Zmes shranimo v temen in hladen prostor v zaprti steklenici in jo pustimo stati tri tedne. Domači janževce pomaga predvsem pri prebavnih motnjah in napenjanju.

Majaron (hr. mažuran)

Origanum majorana

Močno eterično olje je zelo učinkovito naravno pomirjevalo, podobno materini dušici. Priporočamo ga pri pospešenem, živčnem srčnem utripu in tesnobi. Znižuje krvni pritisk in povišano telesno temperaturo, ki so psihičnega izvora. Blaži krče pri boleči menstruaciji, pospešuje izkašljevanje sluzi pri trdovratnih vnetjih dihal. Uravnava prebavo in miri krče prebavil. Prevretek majarona, nanesen na kos vate in apliciran v nosnico, pomaga pri senenem nahodu. Majaron je zelo priljubljena dišava za fižolove in krompirjeve juhe, za jedi iz drobovine, enolončnice in klobase. Zelo dober okus dobijo jedi, če obenem uporabimo še timijan in baziliko. Majaronova omaka: dve žlici olja, dve žlici moke, pol žlice majaronovih plevc, juha, žlica smetane, limonin sok in sol. Moko in majaron rahlo prepražimo na olju, zalijemo z juho in pokuhamo. Precedimo, dodamo smetano, okisano z limoninim sokom in ponudimo h kuhani govedini.

Rožmarin

(hr. ružmarin)

Rosmarinus officinalis

Rožmarin je značilna sredozemska rastlina. Ostrih zim ne prenese, zato ga pri nas gojimo v zabočkkih. Njegovo eterično olje ima veliko zdravilnih učinkovin. V manjših količinah notranje poživlja, večje količine pa lahko povzročijo vnetje črevesja in ledvic. Pospešuje izločanje žolča. Uporablja se za masažo pri revmatskih boleznih, saj se koža pod njegovim vplivom močnejše prekrvavi. Kopel: poparek dveh prgišč listov na en liter vode vlijemo v kopalno kad za oživljajočo kopel in za kopel pri revmatskih težavah. Ne kopajte se pred spanjem! Rožmarin je tudi cenjena dišava.

Majda Barada, mr.ph.

PLITVICE - LEPOTA IN ŠPORT

Eden najlepših športnih dogodkov letos je bil Plitviški maraton. Iz Zagreba je avtobus s tekmovalci, atletskimi sodniki in sponzorji ter njihovim družinskimi člani odpeljal že ob 6. uri zjutraj. Dan je bil oblačen in svež. Veselila sem se, da bom končno sodelovala pri Plitviškem maratonu, o katerem sem dotlej veliko slišala, predvsem, da je poseben. Sama si ga iz različnih vzrokov nikoli nisem uspela ogledati. Ko smo prispeli v Narodni park Plitvice, sta nas pričakala prelep sončen dan in pisana množica ljudi, postavljenih v vrsti, da se prijavijo za tek. Kotizacija je bila 50 kun in za to so udeleženci dobili kosilo, ogled čudovitih jezer in še startnica je bila vključena. Ko sem se počasi prebijala skozi množico ljudi k startu, sem slišala glasnega in zabavnega spikerja, ki je povedal, da je to že 16. maraton. Nato sem zagledala znanega člana Mladosti **Marijana Dobrovića**, ki mi je takoj dal "hruško" pred usta. Rekla sam, da mi je kar malo nerodno, ker sem prvič prišla šele na 16. maraton, da pa bom odslej vsako leto tu. V avtobusu sem vprašala sopotnico, ali bo tudi ona tekla, nakar mi je samozavestno odgovorila, da bo. Mislila sem si: če bo ona tekla, bi pa lahko tudi jaz. Če ne letos, pa prihodnje leto, seveda na krajši, 7 km dolgi progi. Teklo je prek 150 tekmovalcev iz 12 držav. Razen domačinov je bilo največ Slovencev, Slovakov in Italijanov. Zmagal je naš stari znanec in prijatelj **Mirko Vindiš** s Ptuja, s časom 2 uri in 34 minut. Vindiš, ki je rekorder te steze, je rekel, da mu je bil zaradi vetra in sonca letošniji tek najtežji doslej.

Na Plitvicah je bilo čudovito, sončno vreme, v Zagrebu pa je bila, kot smo kasneje slišali, huda nevihta s točo. Od prihodnjega leta bo maraton družinski in ekološki. Organiziran bo na Svetovni dan varovanja okolja, je povedal

minister za varstvo okolja **Božo Kovačević**, ki je maraton tudi odprl.

Maraton sem spremljala iz avta, skupaj z novinarjema **Žarkom Susićem** in **Antejem Drpićem**. Tako sem imela srečo od blizu videti pragozd, edinega poleg tistega z otoka Cresa. Del steze je namreč tekel prav skozi pragozd, po stari ovinkasti cesti Zagreb - Reka, na katero spominjajo le še stari obcestni kamni - mejniki v grmovju. Organizacija je bila odlična, v veselje tekmovalcem, bilo je tudi veliko sponzorjev, z lepimi in uporabnimi darili. In vsi so rekli, da bodo prihodnje leto zopet prišli.

Kdor še ni bil na Plitviških jezerih, je prikrašan za čudovite lepote. Tu je 16 jezer akvamarin barve, ki se prelivajo čez čudežne oblike številnih slapov. Ogled jezer je kombiniran s prevozom z majhnimi ladjami, ki neslišno drsijo po kot biser čistih jezerih, obdanih s stoletnimi gozdovi in visokimi stenami, ter s hojo in vožnjo z malim vlakom po cesti. Da bi si dobro ogledali lepote jezer, sta potrebna vsaj 2 dneva. Lepo bi bilo iti na izlet na Plitvice v organizaciji Slovenskega doma!

Olga Šikovec-Luncer

KRONIKA ŠPORTNIH DOGAJANJ

V prvem krogu kola UEFA so se pomerili nogometaši HIT Gorice in Osijeka. Na prvi tekmi v Novi gorici so gostje upravičili vlogo favorita in zmagali z 2 : 1. Domov so odšli z veliko prednostjo. Na povratni tekmi v Slavoniji so Goričani odigrali borbeno in imeli nekaj velikih priložnosti za uspeh, vendar so na koncu izgubili z 1 : 0. V drugo kolo pokala UEFA so se

tako uvrstili nogometaši Osijeka.

Na balinarskem svetovnem prvenstvu v Kranju je v natančnem izbijanju zmagal Slovenec **Damjan Sofronievski**, Hrvat **Sandro Gulja** je osvojil bronasto medaljo. Hrvati so osvojili še dve srebrni medalji: **Ante Papak** in par **Gulja - Maglič**.

Rok Jurinić

NE POZABIMO SLOVENSКИH JEDI

ČEBULNA JUHA

Potrebujemo: 50 dkg čebule, 6 dkg margarine, 1 l kostne juhe (lahko tudi iz kocke), sol, poper, 1-2 žlici črnega vina, 4 rezine kruha, 4 rezine sira. **Priprava:** narezete čebulo in jo prepražite, da porumeni. Zalijete čebulo z juho, dodate sol in poper. Juha naj počasi vre 20 min. 4 rezine kruha namažete s sirom, popečete v pečici in narezete na kocke. Juhi dodate črno vino in kocke kruha. Po želji lahko dodate malo rdeče paprike, peteršilja in kislo smetano. Juha se priporoča pri zdravljenju "mačka". Čebula je bila v Egiptu simbol večnosti. Močen vonj čebule naj bi imel magično moč, da človek ponovno začne dihati. Skupaj s faraoni so čebulo zakopavali v piramide.

MEDENI KRUH

Potrebujemo: 4 žlice meda, 28 dkg sladkorja, 4 jajca, 50 dkg ostre moke, 1 pecilni prašek, 2 žlici ruma, 1/2 žličke cimeta, 1/2 žličke mletih klinčkov, naribane limonine in pomarančne lupine. **Priprava:** na pari raztopite med s sladkorjem, dodate rumenjake in mešate, dokler se ne raztopi ves sladkor. Ohladite in dodate dišave, rum, moko, sneg beljakov ter pecilni prašek. Pečete 45 minut na 180 stopinjah. V testo lahko dodate še sesekljane mandeljne in drugo kandirano sadje.

Izbrala Cvetka Matko

GOBOVA ENOLONČNICA

Potrebujemo: vsaj 1/2 kg svežih jurčkov ali mešanih gob, 5 dkg olja, 1 sesekljano čebulo, žlico moke, 1 kg krompirja, sol, poper, sesekljan peteršilj, kislo smetano. **Priprava:** Gobe očistimo, operemo in zrežemo na tanke lističe. Na olju prepražimo čebulo, primešamo gobe in malo dušimo. Dodamo na kocke narezan krompir, pomokamo, dolijemo vode, da vse pokrije in kuhamo okrog pol ure. Ko je jed kuhana, dodamo sol, poper in peteršilj. Preden postrežemo dodamo še kislo smetano.

GOBE V SOLATI

Gobe dobro očistimo, operemo, manjše pustimo cele, večje prerežemo. V slan krop damo lovrov list in poper v zrnu (lahko tudi majhen feferon ali hren), dodamo gobe. Ko se gobe ohladijo, jih pripravimo z olivnim oljem, kisom in soljo, lahko dodamo tudi strt česen. Solato lahko pojemo takoj, v hladilniku pa lahko stoji tudi nekaj dni, seveda dobro zaprta. Dobro se prileže k narezkom. Gobo solata je zelo primerna za zabave, saj jo lahko pripravimo nekaj dni prej.

Izbrala Ivanka Nikčević

PREGOVORI SO ZAKLAD LOVEŠKE MODROSTI

Premisli, preden kaj rečeš, tudi beseda človeka ubije.
Brez muje se še čevelj ne obuje.
Bogastvo človeku ne odpravi smrti.
Dosti prijateljev dokler jedo.
Draginja tepe le reveža.
Gospoda si oči ne izkljuje.
Dobrota je sirota.
Eden šiva, drugi para.
Ima več sreče kot pameti.
Iz mladi se trn ostri.
Govorilo je zdravilo.
Iskra zažge velik ogenj.

Izbrala Cvetka Matko

DROBTINICE IZ FILATELIJE

Ob deseti obletnici osamosvojitve Slovenije in izdajanja slovenskih znamk je akademik, pesnik Ciril Zlobec, med drugim napisal naslednje: "Ustanovitev lastne države, vključno z vsem, kar smo ob tem znali in mogli prebuditi v sebi, pomeni najbrž naše največje zgodovinsko dejanje doslej. Vse drugo se nam v tej luči kaže kot bolj ali manj uspešno utiranje poti do tega sanjskega in hkrati realnega cilja. Lastna država ni samo izpolnitev

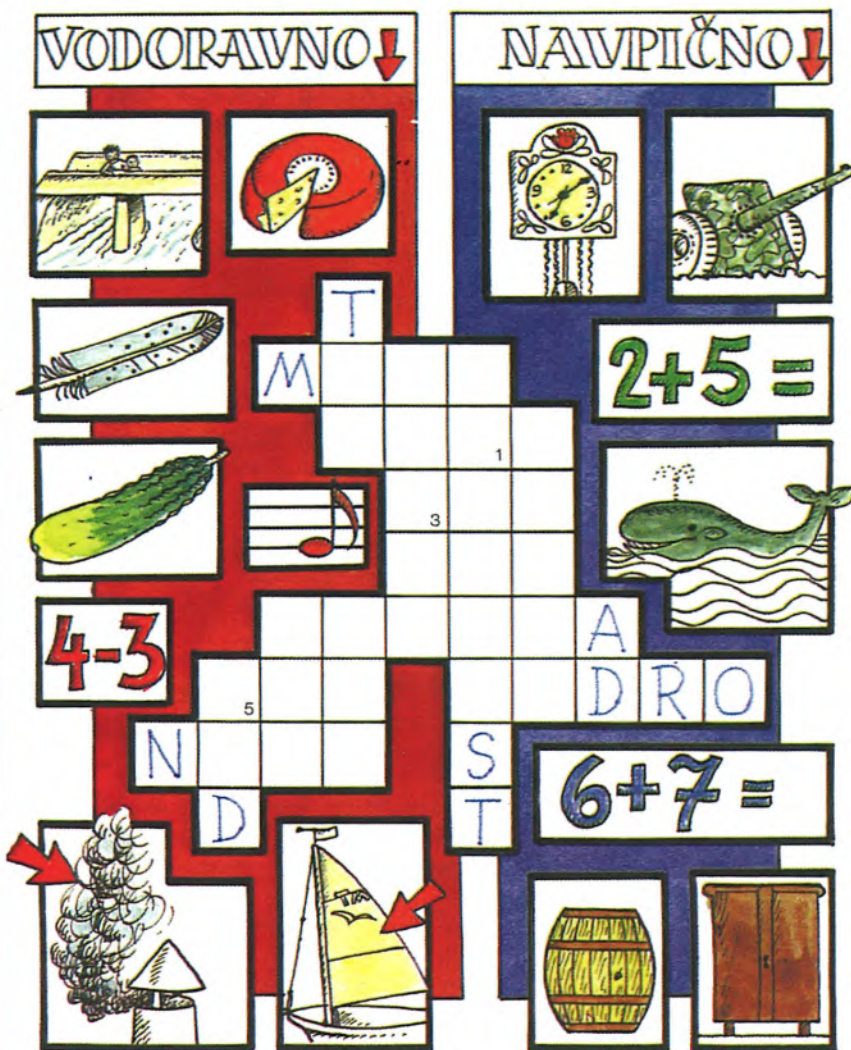
stoletnih sanj, ampak, še zlasti v današnjem odprtem svetu, tudi vse bolj zagotovilo prihodnosti, vsaj dokler bo vsaka generacija odgovorno in ozaveščeno živela svojo sedanjost in ne bo v njej zbledel zgodovinski spomin".

Slovenska pošta je ob tej priložnosti izdala priložnostno znamko, katere motiv je slovenska zastava. Oblikoval jo je **Bronislav Fajon**, njena vrednost pa je 100 SIT.

Marijan Horn (Povzeto iz Biltena 36 Pošte Slovenije).

ALI STE VEDELI ...

- ... da je sezona nabiranja jurčkov od poletja pa do pozne jeseni.
- ... da sveži jurček vsebuje kar 87 odstotkov vode in ima 35 kalorij.
- ... da so jurčki najkakovostnejše gobe, zato jih lahko uživamo tudi surove.
- ... da za obrok po osebi zadostuje od 85 do 125 g svežih jurčkov. (I.N.)

DRAGI OTROCI!

Med zgornjo in spodnjo risbo je osem drobnih razlik. Najdite jih in jih obkrožite z rdečim svinčnikom.

Tokrat poleg igrice in križanke spet objavljamo sliko naših malih ustvarjalcev. Narisala jo je 10 letna Lea Bušac.

LEA
BUŠAC
10 let

ALI STE VEDELI...

... da je bil slovenski jezikoslovec **August Musič** (1856 - 1938) dolgoletni profesor klasične filologije na zagrebški univerzi. V Musičevem zelo obsežnem znanstvenem opusu je kar 45 naslovov posvečenih hrvaški filologiji. Musič je tudi avtor hrvaško-slovenskega slovarja (Riječnik hrvatsko-slovenski), ki ga je izdala Matica Hrvatska v Zagrebu. Slovar je izšel leta 1887, do leta 1925 pa je doživel še tri ponatise.

... da so v Zagrebu živeči Slovenci leta 1934 sestavili "Cerkveni odbor za vzdrževanje službe božje za Slovence v Zagrebu", ki je prevzel nalogo, da bo zagotavljal stalna sredstva za pripravo bogoslužij in za kritje nujnih stroškov. Kot daljnoročni cilj so izbrali postavitev "cerkvenega doma". Ta zamisel ni bila nikoli uresničena.

... da so v Zagrebu živeči slovenski begunci v letih 1944-45 natisnili 16 številčk lista Osvobodilne fronte "Glas resnice".

... da je bil Karlovec v obdobju protestantizma pomembno središče za razpečevanje hrvaške in slovenske knjige.

... da so leta 1902 v Pazinu ustanovili Politično društvo za Hrvate in Slovence v Istri, ki se je do 1. svetovne vojne zoperstavljalo prevladi italijanskih političnih vplivov v Istri. Društvo je skupna slovensko-hrvaška zborovanja samo leta 1907 pripravilo v Pazinu, Boljunu, Žminju, Sv. Lovreču in Labinu.

... da je prvo slovnico nemškega jezika v "hrvaškokajkavskem" jeziku spisal Slovenec - **Antun Rajšp** (1739-1786). Slovnica je izšla leta 1772 na Dunaju. Antun Rajšp, ro-

jen na Ptuju, je bil na varaždinski gimnaziji profesor mehanike (fizike) in nemškega jezika, leta 1773 pa je bil tudi ravnatelj te ugledne ustanove.

... da je zagrebško trgovsko šolo (Trgovačka sborna učiona) v letih 1851-91 obiskovalo vsaj 200 slovenskih fantov (88 iz Kranjske, 13 iz Koroške in 99 iz Štajerske).

... da je bila Hrvaška leta 1809,

v obdobju Napoleonove vladavine, priključena h guvernerju Ilirije v Ljubljani in da je bil Karlovec s to priključitvijo vse do leta 1822 pod upravo Ljubljane. 15. februarja leta 1089 je bila v Karlovcu prva rekrutacija za francosko vojaštvo in tedaj so sestavili 1. ilirski regiment, v katerega so bili vključeni Hrvati iz vaških krajev in t.i. doljnji Kranjci.

... da je v 19. stoletju na varaždinski gimnaziji in dveh nižjih varaždinskih šolah službovalo kar 29 slovenskih profesorjev in učiteljev. Veliko je bilo tudi slovenskih učencev. **Janez Trdina** je v delu Bachovi huzarji in Iliri (1903) napisal: "Varaždinski gimnaziji je prohajalo tudi veliko štajerskih Slovencev; bilo jih je, če se ne motim, cela tretjina vseh dijakov."

... da je pred 2. svetovno vojno v Zagrebu za družabno življenje Slovencev "skrbelo" vsaj kakšnih 20 slovenskih gostincev, ki so v svojih gostilnah, bifejih in menzah slovenskim rojakom nudili domača vina in domačo kuhinjo, popuste pri redni prehrani v njihovih lokalih, dnevne obroke pa so bolnim in starim dostavljali tudi na dom... Vsaj kakih 7 gostiln v Zagrebu se je tudi izrecno proglašalo za "shajališče Slovencev".

... da so člani slovenskega gledališča iz Ljubljane aprila meseca (od 7. do 29.) leta 1906 v karlovškem Zorin domu izvedli 12 predstav.

... da je **Adam Bohorič** (ok. 1520 - 1598) v prvo slovensko slovnico *Articulae horulae succisvae de latinocarniolana literatura* (zimске urice...), ki so jo natisnili leta 1584 v Wittenbergu, uvrstil tudi pregled glagoljice. Pri tem je zapisal, da gre za pisavo, ki jo je "baje sveti **Hieronim Stridonski** iznašel Hrvatom rojakom, ločec se le po obliki od cirilskih črk".

... da je **Oton Postružnik** (1900 - 1978) slikarstvo študiral v Pragi in Zagrebu. Bil je profesor na zagrebški Akademiji likovne umetnosti in soustanovitelj likovne skupine Zemlja.

Silvin Jerman in Ilinka Todorovski

gorenje

good thinking

Novi odmev izdaja Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom iz Zagreba s pomočjo Ureda za nacionalne manjine Republike Hrvatske in Ministrstva za kulturo Republike Slovenije. **Za izdajatelja:** Darko Šonc. **Urednik:** Silvin Jerman. **Uredništvo:** Miroslava Maria Bahun, Marijan Horn, Polona Jurinič, Ivica Kunej, Cvetka Matko, Franc Strašek, Darko Šonc, Peter Žerjavič. **Pregled, priprava in oprema besedil:** Tanja Bernard in Ilinka Todorovski. **Oblikovanje in prelom:** Ljudevit Gaj. **Tisk:** FS d.o.o., Hrvatske bratske zajednice b.b., Zagreb. Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku. **Naklada:** 500 izvodov. **Naslov uredništva:** Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom, Masarykova 13/I, 10000 Zagreb, telefon/telefaks: 4855 171, e-mail: slovenski-dom@zg.tel.hr